

Za církev synodální
společenství | spoluúčast | poslání

BIBLICKÉ ZDROJE K SYNODALITĚ

BISKUPSKÁ SYNODA

Komise pro spiritualitu
Biblická podskupina
březen 2022

Poznámky k českému vydání

Biblické texty i názvy a zkratky biblických knih přebíráme z Českého liturgického překladu (*Nový zákon*, Karmelitánské nakl., Kostelní Vydří 2006; *Starý zákon*, Česká katolická Charita, Praha 1978–1986; viz též <http://bible.liturgie.cz>).

Starozákonní úryvky, které v liturgickém překladu zatím nebyly publikovány, citujeme podle Českého ekumenického překladu (*Bible – Písmo svaté Starého a Nového zákona*, Česká biblická společnost, Praha 2006; viz též <http://biblenet.cz>). V textu jsou označeny zkratkou ČEP.

Citace z církevních dokumentů přebíráme z těchto oficiálních překladů:

Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei verbum*, in: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Karmelitánské nakl., Kostelní Vydří 2002, dostupné též na https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651118_dei-verbum_cs.html – dále jen **DV**

Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, tamtéž, dostupné též na https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html – dále jen **GS**

Benedikt XVI., posynodní apoštolská exhortace o Božím slově v životě a poslání církve *Verbum Domini*, Karmelitánské nakl., Kostelní Vydří 2011 – dále jen **VD**

Povaha tohoto dokumentu

Tato publikace obsahuje všechny příspěvky, které vznikly, byly upraveny a projednány v Biblické podskupině Komise pro spiritualitu.

Členy této skupiny jsou: P. James Hanvey SJ, opat primas Gregory Polan OSB, P. Denis S. Kulandaisamy OSM, Mario a Anna Cappellovi, P. Juan Bytton Arrellano SJ, P. Kolawole Chabi OSA a sestra Patricia Murrayová IBVM.

Tuto pracovní verzi pak projednala celá Komise pro spiritualitu na svém plenárním zasedání.

Obsah

Písmo svaté ve středu synodální cesty	4
Úvod	4
Některé způsoby modlitby s Písmem	4
Lectio divina a imaginativní kontemplace	6
Lectio divina	6
Imaginativní kontemplace	6
Lectio divina a imaginativní kontemplace: dva příklady	9
Žalm 34	9
Žalm 34: imaginativní kontemplace	12
Hlas otců: K ustavičnému velebení Pána je třeba pokory	12
Marek 2,1–12	13
Marek 2,1-12: imaginativní kontemplace	15
Hlas otců: Uzdravení celého člověka (Klement Alexandrijský)	16
Hlas otců: Převrat' svůj vztah k nemoci (Petr Chrysolog)	16
Hledání synodality ve Starém zákoně	17
Žalm 107	17
Pozadí	19
Některé klíčové momenty	19
Důsledky pro synodalitu	20
Otázky k zamyšlení v modlitbě	20
Jozue 24	21
Pozadí	22
Některé klíčové momenty	23
Důsledky pro synodalitu	23
Otázky k zamyšlení v modlitbě	24
Společně se scházíme kolem Božího slova	25
Nehemiáš 8,1-12	25
Pozadí textu	25
Některé klíčové momenty: body k zamyšlení	26
Důsledky pro synodalitu	26
Otázky k zamyšlení	27
Hlas otců: Poučení v Boží promluvě (Beda)	27
Hlas otců: Radovat se v naději (Beda)	27

Maria v modlitbě s apoštoly	28
Skutky 1,13–14	28
Pozadí textu	28
Některé klíčové momenty	28
Důsledky pro synodalitu	29
Otázky k zamyšlení	30
Hlas otců: Nes Boha, a porosteš (Arator)	31
Obrácení, cesta ke společenství	32
Skutky 10,1 – 11,18	32
Pozadí textu	34
Klíčové body k zamyšlení	35
Důsledky pro synodalitu	36
Otázky k zamyšlení v modlitbě	37
Hlas otců: Kornélius, dělník jedenácté hodiny (Basil Veliký)	38
Hlas otců: Skrze službu lidu (Augustin)	38
První koncil: Skutky 15,1–35	40
Pozadí textu	41
Některé klíčové momenty k zamyšlení	42
Důsledky pro synodalitu	43
Otázky k zamyšlení v modlitbě	43
Cesta synodálního společenství	44
Efesanům 4,1–16 až 5,1-2	44
Pozadí textu	44
Některé klíčové momenty k zamyšlení	45
Důsledky pro synodalitu	46
Otázky k zamyšlení	47
 Dodatek: Texty z <i>Dei verbum a Verbum Domini</i>	 48

Písmo svaté ve středu synodální cesty

P. James Hanvey SJ
a opat primas Gregory Polan OSB

Úvod

V posvátných knihách totiž Otec, jenž je na nebesích, s láskou vychází vstříc svým dětem a rozmlouvá s nimi. Slovo Boží má takovou sílu a moc, že je pro církev oporou a životem a pro její děti posilou víry, pokrmem duše, čistým a trvalým pramenem duchovního života. Proto o Písmu svatém nadmíru oprávněně platí slova: "Slovo Boží je plné života a síly" (Žid 4,12), "má moc vzdělávat a zjednávat dědictví (ve společenství) všech posvěcených" (Sk 20,32; srov. 1 Sol 2,13).

(DV, č. 21)

Písmo svaté – jak Starý, tak Nový zákon – je od počátku středem života církve. Povšimněme si, jak často Ježíš v evangeliích cituje z proroků a žalmů. Mnohokrát také v evangeliích a listech zjišťujeme, že slova proroků nabízejí způsob, jak chápat, kým Ježíš je. Zároveň se Ježíš sám stává novým zdrojem toho, jak porozumět knihám Starého zákona i Božímu zaslíbení a naději na jeho naplnění, které obsahují. Pro církev a pro každého člověka znamená Písmo, a zejména Nový zákon, setkání s Kristem i s Otcem, kterého Ježíš zjevuje.

Skrze tiché a jemné působení Ducha Svatého se slovo Písma stává v církvi živým slovem. Obnovuje, inspiruje a povznáší naše srdce i představivost, abychom viděli Boží výkupnou a uzdravující lásku, která působí v našem životě, v naší církvi i v našem světě.

Boží slovo je nám skutečně „pokrmem“, a proto ať už nám cesta může připadat jakkoliv obtížná nebo únavná, unavená duše se jím občerství a zarmoucená duše se utěší (srov. Jer 31,25). Vždyť Hospodinovo slovo je jako pramen vody ve vyprahlé zemi, pramen tryskající do života věčného (srov. Jan 4,14). Proto je Písmo také srdcem synodální cesty. Když ho čteme a modlíme se nad ním, setkáváme se s Kristem uprostřed nás a vidíme sebe, svou církev a svůj svět očima víry.

Podobně jako učedníci na cestě do Emauz můžeme zažít, jak nám skrze život Ducha Svatého zahoří srdce, a víme, že on je s námi stále „až do konce světa“ (Mt 28,20).¹

Církev zná řadu způsobů, jak se modlit s Božím slovem a naslouchat mu v Písmu. Dva z těch nejstarších a nejúčinnějších jsou lectio divina a imaginativní kontemplace. Při obou se otevíráme Duchu Svatému. Texty a slova Písma nás uvádějí do stále hlubšího vztahu s Otcem, Synem a Duchem Svatým. Vstupujeme do důvěrného rozhovoru – celé Písmo je svým způsobem rozhovor vedený mnoha různými tóny a modulacemi mezi Bohem a Izraelem, mezi Kristem a námi, jeho církví.² Někdy se tak stane prostřednictvím slov a obrazů, vzpomínek a tužeb, které se nám probouzejí a ozývají v mysli a srdci. Tento druh modlitby v Písmu, s Písmem a skrze Písmo je projevem hnutí srdce stejně tak jako mysli. Často nejde ani tak o to, co se říká a myslí nebo jak se co rozumí, ale cítíme, že jsme vtaženi do ticha uctivé a zbožné přítomnosti.

---

¹ Srov. VD, č. 51.

² Srov. VD, č. 6.

¹ *Verbum Domini* § 51.

Některé způsoby modlitby s Písmem

Možná také zjistíme, že to nejsme my, kdo čteme text, ale že text čte nás. Otevírá nám některé stránky našeho života i zkušenosti, které jsme předtím tak dobře neviděli nebo nechápali, a pomáhá nám odhalit naše obavy i vzorce toho, jak se jim vyhýbáme. Vždy nás posouvá k jistému obrácení srdce a mysli, rozšiřuje naše obzory, otevírá a obnovuje nás, usměrňuje naše jednání, dává nám nový způsob, jak věci vidět a chápat.³ Může nám pomoci nově si uvědomit směr a cíle ve službě Kristu a umožnit mu, aby si v nás „učinil příbytek“.

Nesejde na tom, zda k tomu dochází náhle, anebo to nějaký čas trvá, jako když mořské vlny vyhlazují a přetvářejí skály na pobřeží. Ať už tuto změnu prožíváme jakýmkoliv způsobem, vždy poznáme, že k nám přichází jako dar. Postupy a techniky, znalosti a studium nám sice mohou pomoci, ale teprve ve chvíli, kdy k textu přistupujeme s pokorou a vírou a čteme ho s láskou, můžeme tento dar přijmout a vstoupit do jeho nového světa – našeho světa.

Když se modlíme s Písmem, nacházíme svůj domov v Kristu – Písmo je totiž jako prosté jesličky, v nichž on přebývá a kde my skrze Ducha Svatého nacházíme posilu pro život. V tomto příbytku Písma ho vždycky můžeme najít, ať už jsme k němu přišli jakkoliv a bez ohledu na to, v jakém stavu se právě nacházíme. Když se modlíme s Písmem, slyšíme jeho hlas a učíme se ho rozpoznávat mezi mnoha jinými hlasy, které k nám v hluku všedního života doléhají.

V biblickém příbytku Páně se setkáváme i s mnoha dalšími – je to domov pro všechny, kdo Pána následují, a místo, kde ho mohou najít všichni, kdo ho hledají. V domě Písma je plno lidí všech typů a stavů a nikdo není vyloučen, neboť „v domě mého Otce je mnoho příbytků“. Na těchto živých stránkách nacházíme celé lidstvo a stáváme se lidštějšími. Zakoušíme Boží soucit, vášnivou spravedlnost, trpělivou a něžnou lásku, jeho majestát a pokoru. Když v tomto domě trávíme čas jako děti se svými rodiči, s bratry a sestrami, přejímáme rodinné rysy a vlastnosti. Skrze život, kterého se na každé stránce dotýkáme, se také učíme, jak žít Boží soucit,

³ Srov. VD, č. 39, 61 a 87.

² Verbum Domini § 6.

³ Verbum Domini § 39, 61, 87.

jak hladovět po Boží spravedlnosti a jak být domovem a útočištěm pro trpící, opuštěné a zoufalé tohoto našeho světa. Když žijeme v tomto domově, stáváme se jeho učedníky a apoštoly, stáváme se jeho přáteli.

„Vy jste moji přátelé, když děláte, co já vám ukládám. Už vás nenazývám služebníky, protože služebník neví, co dělá jeho pán. Nazval jsem vás přáteli, protože vám jsem oznámil všechno, co jsem slyšel od svého Otce. Ne vy jste si vyvolili mne, ale já jsem vyvolil vás a určil jsem vás k tomu, abyste šli a přinášeli užitek a váš užitek aby byl trvalý. Potom vám Otec dá všechno, oč ho budete prosit ve jménu mém. To vám přikazuji: Milujte se navzájem!“ (Jan 15,14–17)

Lectio divina a imaginativní kontemplace⁴

Lectio divina

Synoda 2021–2023 klade důraz na pozorné naslouchání Božímu slovu, přičemž dlouholetou tradici v křesťanské církvi má i nadále *lectio divina*. Mnozí datují vznik této praxe do 12. století a vztahují ji ke kartuziánovi Guidovi II., který sestavil její systém postavený na čtyřech bodech. Čteme-li ale raně křesťanské prameny, zjistíme, že *lectio divina* se objevuje už v období prvotní církve. Projdeme-li spisy sv. Ambrože Milánského, sv. Augustina z Hippo, Jana Kassiana, sv. Klementa Alexandrijského, sv. Řehoře Velikého, sv. Jeronýma, sv. Jana Zlatoústého a dalších, zjistíme, že *lectio divina* tvořilo každodenní součást jejich duchovní praxe. Myšlenku „četby Písma“ propojovali s následnou „modlitbou podle Písma“ v jediný úkon. Čtení posvátných textů pak vedlo ke spontánní modlitbě nad těmito texty.

Až Guido II. (zemřel v roce 1188) nicméně předložil jasný čtyřbodový návod, jak k Písmu přistupovat: zaprvé, pomalu a rozvázně čteš text; zadruhé, *rozjímáš* nebo *uvažuješ* nad tím, co jsi právě přečetl, a zaměřuješ se na to, co se dotklo tvého srdce, co tě přimělo se při čtení zastavit; zatřetí, *modlíš se* nad tím, co tě v textu inspirovalo nebo tě zasáhlo, a přitom čerpáš ze svých životních zkušeností, ze svých nadějí, ze svého vztahu k Bohu; a začtvrté, v prostředí ticha dále *kontempluješ* nad tím, co jsi četl, o čem jsi přemýšlel a za co ses modlil. Tato praxe, po staletí hojně vykonávaná v mnišských komunitách, je dnes způsob, jak Písmo čtou kněží, řeholníci i laici, muži i ženy. *Lectio divina* dnes praktikují jednotlivci v soukromí i skupiny ve společenství. Před rokem 1985 bychom o této praxi stěží našli nějaký článek, dnes už existuje celá řada knih vysvětlujících její raný původ, vývoj i současnou praxi. Věříme, že Písmo svaté obsahuje Boží slovo určené nám a dnes, a proto nás zapojení do této praxe učí modlit se podle vnuknutí Ducha Svatého.

Imaginativní kontemplace

Jedním z největších darů, které Bůh lidem svěřil, je imaginace – schopnost představivosti. Bez ní bychom neměli velkou literaturu, umění ani hudbu. Naše schopnost představit si sebe sama v životě nebo v situaci druhého člověka je důležitým rysem našich mravních schopností. Naši

---

4 Srov. VD, č. 6.

⁴ *Verbum Domini* § 6.

afektivní představivost vyžaduje i soucit, zvláště když se pak promítne do jednání vedoucího k proměně, protože často přesahuje rámec povinností, pravidel a zvyklostí, aby mohl proniknout do trápení člověka nebo lidí v nouzi.

Ježíš ve svých podobenstvích a příbězích často zapojuje naši představivost, aby nám pomohl vidět věci nově nebo aby zpochybnil naše předsudky a odpor. Očividným příkladem je zde podobenství o milosrdném Samaritánovi (srov. Lk 10,25–37) nebo ty krásné texty, kde Ježíš používá obrazy přírody a výjevy každodenního života, aby nám umožnil nově vidět a chápat Boha (srov. Mt 6,25–34; Lk 12,22–32). Skutečnost, že nás i dnes dojmají, svědčí o jejich trvalé síle podněcovat naši představivost a jejím prostřednictvím nás také vtahovat do světa, jak ho vidí Kristus.

V těchto případech je „představivost“ víc než jen fantazie – je to další způsob poznání nebo přístupu k novým znalostem. Může nám pomoci získat vhled do věcí a umožňuje nám jasněji a názorněji pochopit realitu. Ve skutečnosti, jak ukazují i velcí proroci, můžeme díky síle představivosti zpřítomnit minulost jako východisko pro přítomné situace, a tak získat vizi budoucnosti, která vzbuzuje naději. Když tedy mluvíme o „imaginativní kontemplaci“, nemyslíme tím nějaké rozptýlení nebo únikovou fantazii, ale věnujeme se modlitebnímu cvičení, které se obvykle řídí Písmem a využívá rozum víry. Otevíráme své srdce, mysl i smysly, abychom zakusili Boha a jeho přítomnost v našem světě. Něco takového si nemůžeme přikázat ani vymyslet. Přichází to jako dar, kdy Duch Svätý hýbe naší představivostí, jejímž předmětem je Bůh. Cvičení naší představivosti zapojuje všechny naše síly a schopnosti, ale především naše srdce.

V jistém smyslu je imaginativní kontemplace srdcem, které má oči, a v jejím středu stojí Kristus. Modlitba imaginativní kontemplace je vždy pohyb lásky – očištěný očekáváním a touhou –, který nás vtahuje do života Boha, jenž je láska. V každém prožitku imaginativní kontemplace

„Imaginativní kontemplace“

projevujeme svou touhu nechat se zapsat do této školy Boží lásky, začít vidět a chápat náš svět ve světle Boží milosti.

je starobylý způsob modlitby. Jeho prvky se objevují již u církevních otců a v mnišské tradici, ve spisech Anselma a Alréda z Rievaulxu, a od cisterciáků se dostávají k františkánům a kartuziánům. Vedle *lectio divina* jde o druhý způsob modlitby, který lze nalézt ve všech velkých modlitebních školách a zejména u velkých učitelů křesťanské modlitby. Je to jedna z hlavních modlitebních metod, které ve svých *Duchovních cvičeních* doporučuje sv. Ignác z Loyoly. Ten také tuto formu kontemplativní modlitby v jistém smyslu „popularizuje“. *Imaginativní kontemplace* je především přístupná každému a obvykle se opírá o výjev z Písma nebo nějaký Kristův čin. Jejím jádrem jsou tajemství víry, zejména tajemství Kristova života. Stavíme se při ní do vztahu ke Kristu prostřednictvím výjevu, který se obvykle převezme z Písma anebo může čerpat přímo z naší vlastní situace. Je to modlitba postavená na citech, modlitba srdce. V mnišské tradici se *imaginativní kontemplace* předkládá jako privilegovaný způsob úsilí o spojení s Bohem. Ve svých *Duchovních cvičeních* ji sv. Ignác nabízí jako způsob, jak lépe následovat a napodobovat Krista. Ať už přitom čerpáme z jakékoliv školy, cíl je vždy tentýž: hluboké, afektivní poznání a láska ke Kristu a hlubší pochopení lásky k tajemstvím víry. Prostřednictvím praxe *imaginativní kontemplace* si postupně osvojujeme schopnost nazírat všechno v Kristu, oblékat se do Krista, jak říká sv. Pavel (srov. Řím 13,14; 1 Kor 2,6). Potom rosteme nejen v tomto „vnitřním afektivním poznání“ Krista, ale také ve vděčnosti za milost spásy. Plodem *imaginativní kontemplace* je vedle hlubšího porozumění a lásky také růst naší touhy sloužit Kristu a bližním bez ohledu na okolnosti, v nichž se nacházejí (srov. Mt 25,31nn). *Imaginativní kontemplace* je modlitba, kterou završuje milostí nesený soucit se světem.

Lectio divina a imaginativní kontemplace: dva příklady

Žalm 34

- ¹ *Od Davida, když předstíral před Abimelechem šílenství, takže ho král vyhnal, a David mohl uniknout.*
- ² *Ustavičně chci velebit Hospodina, vždy bude v mých ústech jeho chvála.*
- ³ *V Hospodinu necht' se chlubí moje duše, at' to slyší pokorní a radují se.*
- ⁴ *Velebte se mnou Hospodina, oslavujme spolu jeho jméno!*
- ⁵ *Hledal jsem Hospodina, a vyslyšel mě, vysvobodil mě ze všech mých obav.*
- ⁶ *Pohledte k němu, at' se rozveselíte, vaše tvář se nemusí zardívat hanbou.*
- ⁷ *Hle, ubožák zavolal, a Hospodin slyšel, pomohl mu ve všech jeho strastech.*
- ⁸ *Jak ochránce se utábořil Hospodinův anděl kolem těch, kdo Hospodina ctí, a vysvobodil je.*
- ⁹ *Okuste a vizte, jak je Hospodin dobrý, blaze člověku, který se k němu utíká.*
- ¹⁰ *Bojte se Hospodina, jeho svatí! Těm, kdo se ho bojí, nic nechybí.*
- ¹¹ *Mocní strádají a hynou hlady, nic nechybí těm, kdo hledají Hospodina.*
- ¹² *Pojďte, synové, a slyšte mě, naučím vás bát se Hospodina.*

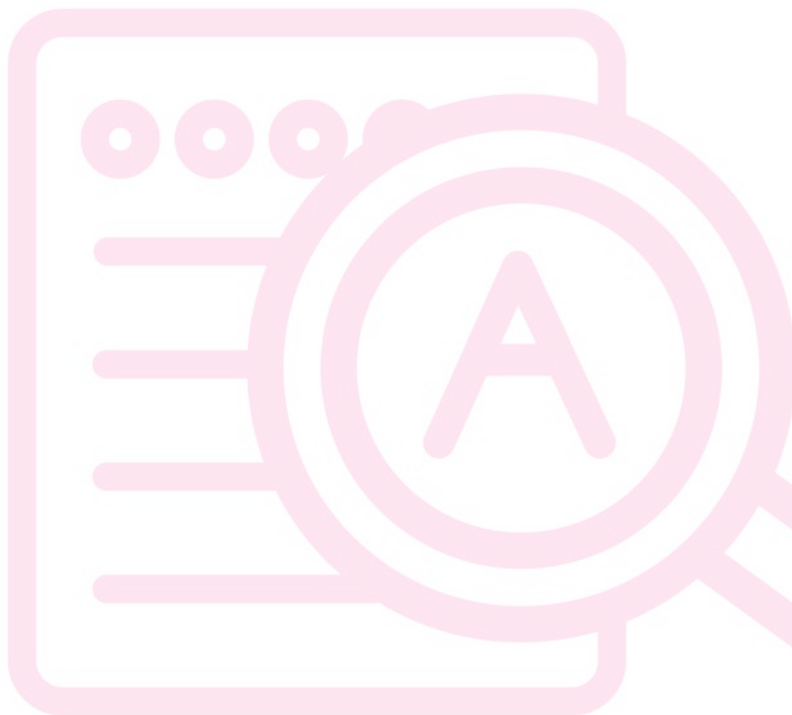
- ¹³ *Miluje kdo život?
Přeje si dny štěstí?*
- ¹⁴ *Zdržuj svůj jazyk od zlého,
své rty od falešných slov.*
- ¹⁵ *Chraň se zlého a čiň dobré,
hledej pokoj a usiluj o něj!*
- ¹⁶ *Hospodinovy oči hledí na spravedlivé,
k jejich volání se kloní jeho sluch.*
- ¹⁷ *Hospodinův hněv stíhá ty, kdo páchají zlo,
aby vyhladil ze země vzpomínku na ně.*
- ¹⁸ *Spravedliví volali, a Hospodin slyšel,
vysvobodil je z každé jejich tísně.*
- ¹⁹ *Blízko je Hospodin těm, kdo mají zkroušené srdce,
na duchu zlomené zachraňuje.*
- ²⁰ *Spravedlivý mívá mnoho soužení,
Hospodin ho však ze všech vyproští.*
- ²¹ *Chrání všechny jeho kosti,
ani jedna z nich nebude zlomena.*
- ²² *Zloba uštve bezbožníka k smrti,
kdo nenávidí spravedlivého, budou potrestáni.*
- ²³ *Hospodin zachraňuje duše svých služebníků,
nebudou pykat, kdo k němu utíkají.*

Pozadí textu

Žalm 34 se řadí mezi žalmy moudrosti. Ty mají už podle svého jména za cíl učit a předávat poučení. Některé verše povzbudí čtenáře k jednání, jiné shrnují blahoslavenství nebo požehnaný způsob života v souladu s Božím zákonem. Jako způsob, jak najít svou životní cestu, se vyzdvihuje samotná zkušenost. Jednou z charakteristik těchto žalmů je, že jsou složeny podle písmen hebrejské abecedy: první řádek začíná slovem začínajícím na písmeno *alef*, druhý řádek na písmeno *bét* atd. Někteří badatelé se domnívají, že je to pomůcka, jak si žalm zapamatovat, jiní mají za to, že zapojením všech písmen abecedy vyjadřuje žalm plnost nebo hojnost učení o lidské i duchovní moudrosti. A někdy písmena abecedy naznačují, že žalm obsahuje souhrn správného jednání, Boží chválu nebo důvody k vděčnosti. Jako žalmy moudrosti se označují žalmy 9–10, 25, 34, 37, 111, 112, 119 a 145.

Některé klíčové momenty k zamyšlení

- 1) **Povšimněte si uložených pokynů.** Žalmy moudrosti mají poučovat, proto si všimněme, kolik je tu uvedeno příkazů: Velebte Hospodina, pohleďte k němu, ať se rozveselíte, okuste a vizte, bojte se Hospodina, pojdte a slyšte mě, zdržuj svůj jazyk od zlého, chraň se zlého a čiň dobré, hledej pokoj. Každý z nich stojí za pečlivé a poctivé zamyšlení, vtahuje nás do Kristova života a ovlivňuje způsob, jak se k sobě navzájem chováme. Opravdové rozjímání nad slovy Písma může vypadat tak, že se prostě zastavíme u jednoho slova a vychutnáme si jeho význam pro svůj život i současnou situaci.
- 2) **Hospodin.** Tento výraz se používá tam, kde se jedná o Boží jméno zjevené Mojžíšovi v hořícím keři – Jahve, tedy „Jsem, který jsem“. V celém žalmu nám opakování tohoto jména představuje Boha ve vztahu k nám. Ať už je to výzva k chvále nebo k díkům, k bázni nebo k důvěře, vždy nám připomíná, že Písmo nás vyzývá ke stále hlubšímu spojení s tím, který nás stvořil a stále nám slibuje nový život v hojnosti.
- 3) **Spravedlnost.** Biblické pojetí spravedlnosti neznamena tolik posuzovat jednotlivé věci kvůli nalezení rovnováhy. Spravedlnost se spíše zabývá správným vztahem. V celém žalmu nacházíme úroveň správného vztahu, který nás přibližuje k Bohu a k bližnímu. Když spravedlivý člověk v nouzi volá k Bohu, následuje vysvobození (srov. v. 18). Hospodin se odvrací od bezbožníků a už se na ně nevzpomíná (srov. v. 17). Žalmista nám odhaluje způsoby, jak se Boží spravedlnost projevuje v našem lidském bytí. I v utrpení může žalmista Boha chválit a děkovat mu.
- 4) **Chvála a požehnání.** Je příznačné, že tento žalm začíná v duchu chvály a vyvyšování Boha. Všimněme si, jak žalm zdůrazňuje chválu Boha „ustavičně“ (v. 2). Přesto se i v samotném žalmu objevují projevy utrpení přicházejícího od nepřátel. Navzdory těmto těžkostem ale žalmista i nadále zůstává vděčný a vzdává chválu Bohu, a tak nabízí příklad lidí, kteří s důvěrou vzhlížejí k Bohu a zjišťují, že spravedlivý život a věrná modlitba přinesou požehnání.

Důsledky pro synodalitu

- 1) **Vědomí společenství/jednoty.** Celým žalmem 34 prolíná výzva k chvále a vděčnosti za Boží dobrotu. V několika použitých výrazech cítíme vědomí společenství: „Velebte se mnou Hospodina, oslavujme spolu jeho jméno!“ (v. 4), „Bojte se Hospodina, [...] těm, kdo se bojí, nic nechybí“ (v. 10), „nic nechybí těm, kdo hledají Hospodina“ (v. 11b); viz též v. 7, 12, 16, 18–19 a 23.
- 2) **Výzva k rozhodnutí.** Záměrem žalmu moudrosti je poučovat a poučení, které zde nacházíme, má také své důsledky – jak pro Boží požehnání, tak pro obtíže, které následují po špatném rozhodnutí. Synodální hnutí se v konečném důsledku snaží povzbudit druhé, aby otevřeně naslouchali a zvolili si cestu, kterou je podle jejich názoru nejmoudřejší se vydat.
- 3) **Spravedlnost.** Biblické pojetí spravedlnosti neznamena tolik posuzovat jednotlivé věci kvůli nalezení rovnováhy. Spravedlnost se spíše zabývá správným vztahem. V celém žalmu nacházíme úroveň správného vztahu, který nás přibližuje k Bohu a k bližnímu. Když spravedlivý člověk v nouzi volá k Bohu, následuje vysvobození (srov. v. 18). Hospodin se odvrací od bezbožníků a už se na ně nevzpomíná (srov. v. 17). Žalmista nám odhaluje způsoby, jak se Boží spravedlnost projevuje v našem lidském bytí. I v utrpení může žalmista Boha chválit a děkovat mu.

Otázky k zamýšlení v modlitbě

- 1) V rejstříku uvedeném na posledních stránkách lekcionáře zjišťujeme, že žalm 34 se v liturgii využívá jako responsoriální žalm velice často. V jakých synodálních souvislostech se může využít, aby byl přínosný pro všechny, kdo zahajují proces rozlišování?
- 2) Výraz „bát se Hospodina“ se v tomto žalmu objevuje třikrát (srov. v. 10a, 10b a 12), hebrejský pojem se přitom snad nejlépe dá přeložit jako „ctít Hospodina“ (srov. též v. 8). Jak se „úcta“ k Bohu a jeho ponaučení projevuje v synodálním způsobu naslouchání nejen Bohu, ale i sobě navzájem?

Žalm 34: imaginativní kontemplace

- 1) Věnujte čas pomalému čtení textu. Poté text odložte a vybavte si ho v představách.
- 2) Lze předpokládat, že Ježíš žalmy důvěrně znal a modlil se je. Můžeme si představit, jak se modlí tento žalm a jak jeho slova chvály ožívají v jeho životě.
  - o Postupně procházejte jednotlivé verše a nechte jejich obrazy a zvuky vstoupit do vaší představivosti. Jak na vás působí? Jaké další obrazy ve vás / v nás vyvolávají?
  - o Žalm lze číst nebo zpívat jako osobní modlitbu anebo při modlitbě ve společenství. Je to výzva ke shromáždění se ve společenství, které zná Boha i jeho spravedlnost a péči. Představte si společenství, které žalm chce sezvat, i zkušenost s Bohem, která tento žalm mohla vytvořit.
  - o Žalmista má silný a živý smysl pro Boha, projevuje se napříč celým textem. Kdo je Bůh, o kterém žalmista mluví? Jaké obrazy používá k vyjádření tohoto pocitu Boží slávy a lásky?
  - o Dokážete si představit, za jakých okolností a v jakých situacích mohou slova žalmu promlouvat?
  - o Žalm je také modlitbou – jakou modlitbu ve mně / v nás podněcuje?
  - o Zakončete tím, že žalm znovu přečtete nebo zazpíváte a necháte v sobě nadále působit smysl pro Boha i náš důvěrný a živý vztah.

Hlas otců: K ustavičnému velebení Pána je třeba pokory⁵

„Ustavičně chci velebit Hospodina, vždy bude v mých ústech jeho chvála.“ To říká Kristus,⁶ a proto ať to říká také každý křesťan, neboť každý křesťan je částí Kristova těla a Kristus je člověkem právě proto, aby se každý křesťan, který říká „Chci velebit Pána“, stal andělem. Kdy máš Pána velebit ty? Když na tebe sesílá požehnání? Když je pozemských statků nadbytek? Když máš hojnost obilí, oleje, vína, zlata, stříbra, otroků i dobytka, když tvé smrtelné tělo zůstává zdravé a netrápí ho zranění ani nemoci, když vše, co se na tvém panství zrodí, dobře roste a nic ti nesebere předčasná smrt, když tvůj domov zaplavují všechny podoby štěstí a ty máš vše, co si přeješ, v hojnosti? Teprve tehdy máš velebit Pána? Ne, máš tak činit vždy a ve všech časech. Stejně tak ho máš velebit, když tě čas od času anebo proto, že tě Pán Bůh chce ukázat, tyto dobré věci zklamou nebo ti jsou odňaty, když se rodí méně dětí nebo ti ty již narozené unikají. Takové věci se stávají a jejich důsledkem je pak chudoba, nouze, strádání, zklamání a pokušení. Ale ty jsi přece zpíval: Ustavičně chci velebit Hospodina, vždy bude v mých ústech jeho chvála, takže Pána chval, když ti tyto dobré věci dává, a chval ho i tehdy, když ti je bere. To on je dává a on je také bere, avšak nikomu, kdo ho velebí, nikdy neodnímá sám sebe.

⁵ Augustin, Výklad žalmu 33 (1), 3. Anglický text převzat z: *The Works of Saint Augustine. A Translation for the 21st Century III/16*, New City Press, New York 1999, s. 25.

⁶ Povšimněme si, že podle patristické prosopografické exegeze otcové na quaestio „Quid loquitur?“ odpovídali „Christus“. To Kristus v žalmu promlouvá: někdy jako Hlava, jindy jako Tělo tvořící jednu jedinou osobu (*una persona*) (srov. Augustinovo *Christus totus*).

⁵ AUGUSTINE, *Exposition on Psalm 33*, (1), 3 Translated by M. Boulding, OSB, (*The Works of Saint Augustine. A Translation for the 21st Century III/16*), Hyde Park, New York: New City Press, 1999, 25

⁶ Note that according the Patristic prosopographic exegesis, to the quaestio “Quid loquitur?”, the

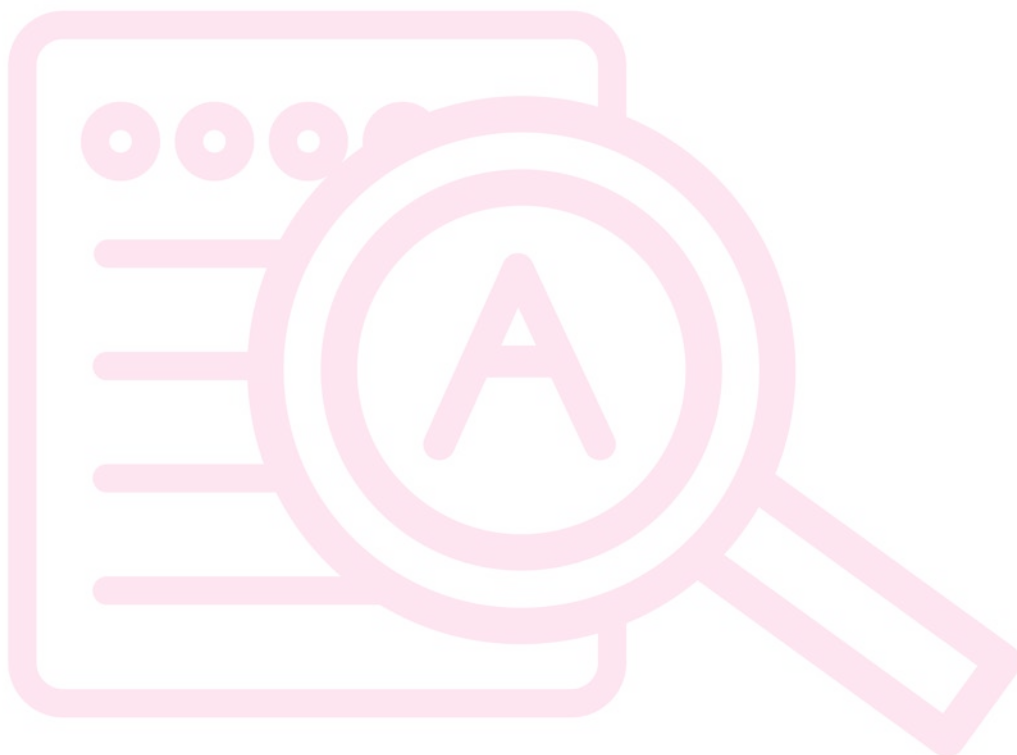
Marek 2,1–12

¹ Když se (Ježíš) po (několika) dnech vrátil do Kafarna, proslechlo se, že je doma. ² Sešlo se tolik lidí, že už nestačilo ani místo přede dveřmi, a on jim hlásal Boží slovo. ³ Tu k němu přicházeli s ochrnulým, čtyři ho nesli. ⁴ Pro množství (lidí) se s ním nemohli k němu dostat. (Proto) nad tím místem, kde byl (Ježíš), odkryli střechu, udělali otvor a spustili dolů lehátko, na kterém ochrnulý ležel. ⁵ Když Ježíš viděl jejich víru, řekl ochrnulému: „Synu, odpouštěj se ti hříchy.“ ⁶ Seděli tam však někteří z učitelů Zákona a ve svém srdci uvažovali: ⁷ „Jak může ten (člověk) tak mluvit? Vždyť se rouhá! Hříchy přece může odpouštět jenom sám Bůh.“ ⁸ Ježíš hned svým duchem poznal, že tak u sebe uvažují, a řekl jim: „Proč tak ve svém srdci uvažujete? ⁹ Co je snadnější „řici ochrnulému: „Odpouštěj se ti hříchy,‘ nebo řici: „Vstaň, vezmi své lehátko a chod“? ¹⁰ Abyste však věděli, že Syn člověka má moc odpouštět na zemi hříchy“ „řekl ochrnulému: „Pravím ti, ¹¹ vstaň, vezmi své lehátko a jdi domů!“ ¹² On vstal, ihned vzal lehátko a přede všemi odešel, takže všichni žasli, velebili Boha a říkali: „Něco takového jsme ještě nikdy neviděli!“

Pozadí

Tento úryvek Markova evangelia je součástí řady vyprávění o Ježíšových zázračných uzdravení a jeho konfrontacích s těmi, kdo se staví proti jeho učení a příkladu. Jazyk, který Ježíš používá, charakterizuje silné vědomí autority a lidé na něj tak i reagují (srov. Mk 7,37). V našem úryvku se konflikt soustřeďuje kolem Ježíšovy moci odpouštět hříchy (srov. 2,6–7). Jeho odpůrci poznamenávají: „Hříchy přece může odpouštět jenom sám Bůh.“ Ježíš pak ale přechází od slov k činům, tj. uzdravuje ochrnutého. Závěr úryvku pak rezonuje s reakcí lidu: „Všichni žasli, velebili Boha a říkali: „Něco takového jsme ještě nikdy neviděli!“ Všimněme si, že jejich chvála směřuje k Bohu, který zde jednal, a následuje údiv těch, kdo jsou očitymi svědky zázraku.

Některé klíčové momenty

- 1) **Ježíšovo slovo.** Povšimněme si, že Ježíš mluví a to, co říká, se stává skutečností. Nacházíme tu podobnost s popisem stvoření, kdy Bůh pronesl slovo („bud' světlo“) a vznikl živel. Ježíšovo slovo má úžasnou a podivuhodnou moc. Předložený evangelijní úryvek to vyjadřuje svědectvím o zástupu lidí, kteří se shromáždili, aby Ježíše slyšeli mluvit (srov. 2,2). Z toho vyplyne další důležitý prvek ve vývoji výkladu tohoto úryvku a dotkne se také vývoje synodality v textu.
- 2) **Způsob uzdravení.** Všimněme si, že Ježíš nejprve ochrnulému říká, že jsou mu odpuštěny hříchy. Teprve později, po záporné reakci učitelů Zákona, přistupuje k uzdravení. Připomeňme si, že nemoc se v biblických dobách často spojovala s trestem za hříšné jednání. Vidíme zde souvislost s tím, jak odpuštění vede k uzdravení a celistvosti.
- 3) **Ježíšovo nitro.** V textu se píše: „Ježíš hned svým duchem poznal, že tak u sebe uvažují.“ Pak se otevřeně konfrontuje s reakcemi na sebe a následně ukazuje, že jeho slova mají autoritu a moc. Přesto je důležité si všimnout, jak evangelijní zpráva zdůrazňuje Ježíšovy upřímné reakce a vnitřní smysl pro to, co je v nastalé situaci špatně.
- 4) **Víra.** Tento úryvek se dotýká různých projevů víry: u lidí, kteří si ho přišli poslechnout a vidět, u mužů, kteří ochrnulému pomáhali, i u samotného ochrnulého. Projevy víry mohou být různě velké: čím větší je nouze nebo potřeba, tím silnější je i víra. A projevy požehnání, které s vírou přicházejí, budují důvěru v těch, kdo ji zakoušejí u sebe nebo u druhých.

Důsledky pro synodalitu

- 1) **Jednota ve službě druhým.** Jednání čtveřice mužů, kteří se spojili, aby udělali maximum pro zajištění kontaktu s Ježíšem pro ochrnuého, kterému v tom bránil dav. Synodalita zde stojí ve službě společnému cíli směřujícímu k dobru druhého. Dá se to popsat starým rčením „Všechno jde, když se chce“. Když existuje cíl, který vyžaduje podporu a povzbuzení druhých, dá se kupředu jít cestou synodality. Ta vede ke společnému úsilí směřujícímu k dobru a obvykle přináší řadu prospěšných výsledků.
- 2) **Odmítnout rozdělení.** Ježíš vidí jak ty, kteří jsou připraveni přijmout slovo, které on dostal od Otce, tak ty, kteří ho popírají, odmítají a označují za rouhání. Ježíš vedený ve svém nitru Duchem vidí, co je spravedlivé a správné. V rámci procesu synodality může vytvořené ovzduší upřímnosti přinést ovoce, ale také vyvolat odmítnutí, nepřátelství a hněv. Synodální proces se musí soustředit na to, co je upřímné a pravdivé v těch, kdo se dělí o své myšlenky a nápady. Když se zdá, že hrozí hluboké rozdělení, je třeba pokračovat v procesu naslouchání s otevřeným srdcem, zůstat upřímný a usilovat o pozitivní závěr.

Otázky k zamyšlení v modlitbě

Otázky k zamyšlení v modlitbě

- 1) Jak se synodální proces rozlišování může stát zdrojem uzdravení a celistvosti, pravdy a požehnání? A dokážeme si představit, že naše prosté a upřímné úsilí dokáže změnit životy druhých lidí?
- 2) Jednou z myšlenek, které nás napadají při úvahách o tomto úryvku, je staré rčení „Pravda vás osvobodí“. Dokážu pochopit, jak synodální proces může změnit můj vlastní pohled na věc a osvobodit mě i ostatní, když se snažíme řešit problém poctivě a v dobré vůli?

Marek 2,1-12: imaginativní kontemplace

1) Věnujte čas pomalému čtení textu. Poté text odložte a vybavte si ho v představách.

- Na jakém místě se odehrává? Využijte všechny smysly – vnímejte barvy, zvuky, vůně, dotek místa i lidí.
- Představte si tváře z davu: ženy, děti, starce a mladíky i další. Co mají na sobě? Jak se tváří? Dokážete z jejich výrazu a vzhledu vyčíst, jakou práci vykonávají a jaké útrapy na nich zanechaly stopy?
- Jaké otázky, vzpomínky, naděje a příběhy si přinášejí? Jak mohou být i oni „ochrnutí“?
- Ochrnulý a jeho přátelé. Zkuste si je představit. Jakou naději nebo důvody k zoufalství mohl mít nemocný? Jak se asi cítil, když musel důvěřovat svým přátelům a spolehnout se jen na ně a na jejich odhodlání a vynalézavost.
- A co tito přátelé? Jakými slovy nebo pocity je lze popsat? Když se rozhlížejí po zástupu, co sami vidí a cítí?
- Ve středu stojí Ježíš. Jak vypadá? Jak zní jeho hlas?
- A co zákoníci? Co vidí a jak se cítí oni?
- Uvažujte nad různými reakcemi na uzdravení: jak reaguje ochrnulý, jeho přátelé, dav a zákoníci?
- A kde se v tomto výjevu nacházíte vy?
- Věnujte čas tomu, abyste si všimli vlastních pocitů – co vámi pohnulo? Co vás drží nazpět? Čemu se bráníte?
- Chcete někoho dostat ke Kristu? Nebo máte nějaké přátele, kteří nesou vás? Litujete někdy, že jste někoho nenesli?

2) Udělejte si čas a zamyslete se nad pohybem své imaginativní modlitby. Co chcete Kristu říci nebo o co ho chcete prosit? Po jaké milosti nebo daru toužíte?

- Modlitbu zakončete nějakým projevem vděčnosti a díků.

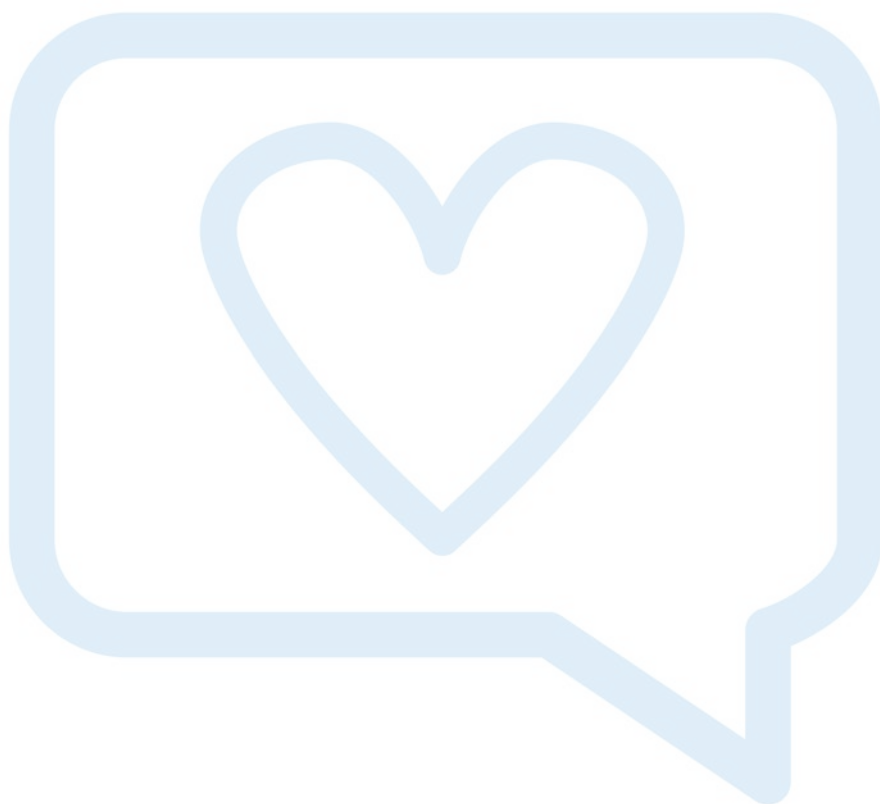
3) Po skončení modlitby se nad ní v klidu zamyslete – zejména nad tím, co může vypovídat o zkušenosti společenství, uzdravení, Kristu a povaze církve.

Hlas otců: Uzdravení celého člověka (Klement Alexandrijský)⁷

Podle Démokrita lékařské umění léčí nemoci těla a moudrost osvobozuje duši od posedlosti. Teprve dobrý Učitel, Moudrost a Slovo Otce, které přijalo lidské tělo, však pečuje o celou přirozenost stvoření. Svrchovaný Lékař lidstva, Spasitel, uzdravuje tělo i duši společně. „Vstaň,“ přikázal ochrnlému, „vezmi své lehátko a jdi domů!“ A ochrnlý okamžitě získal potřebnou sílu.

⁷ Petr Chrysolog, Homilie 50, 6, in: M. F. Toal, *The Sunday Sermons of the Great Fathers. A Manual of Preaching, Spiritual Reading and Meditation 4*, Preservation Press, 1996, s. 191.

⁷ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Christ the Educator* 1. 4.

Hlas otců: Převrať svůj vztah k nemoci (Petr Chrysolog)⁸

Vezmi svou postel. Nos onu podložku, která předtím nesla tebe. Vyměň se s ní, takže to, co bylo dříve důkazem tvé nemoci, nyní vydá svědectví o tvém zdraví. Tvé lůžko bolesti se stane znamením uzdravení a jeho váha mírou síly, která ti byla navrácena.

8

⁸ PETER CHRYSOLOGUS, Homily 50, 6, in M. F. Toal, trans. and ed., *The Sunday Sermons of the Great Fathers. A Manual of Preaching, Spiritual Reading and Meditation*. Vol. 4, N.J.: Preservation Press, 1996, 191.

Hledání synodality ve Starém zákoně

Opat primas Gregory Polan OSB

Když se církev připravuje na biskupskou synodu věnovanou tématu synodality, měla by přitom vycházet ze slov Písma svatého. Právě tam, v Bibli, promluvil Bůh ke svému lidu způsobem, kterým k nám promlouvá i dnes. Přesto chápeme, že vstupujeme do jiného okamžiku dávné historie, pozorujeme jinou kulturu a vykládáme texty z jiného jazyka, a to všechno k nám může i dnes promlouvat. Vyznání sv. Augustina hovoří o Bohu jako o „kráse tak dávné, a přece tak nové“, a toto úsloví můžeme aplikovat také na Písmo, neboť jeho texty jsou jeden z mimořádných způsobů, jimiž Bůh promlouvá ke svému lidu. V tomto pojednání se budeme zabývat dvěma texty Starého zákona, které nás mohou vést k zamyšlení nad tématem synodality: nad žalmem 107 a nad 24. kapitolou knihy Jozue. První z nich je modlitba v básnické řeči, druhý je vyprávění o důležitém okamžiku biblických dějin.

Žalm 107

- ¹ Aleluja. Oslavujte Hospodina, neboť je dobrý,
jeho milosrdenství trvá navěky.*
- ² Tak ať mluví vykoupení Hospodinem,
ti, které vykoupil z nepřátelské moci,*
- ³ které shromáždil ze zemí,
od východu a od západu, ze severu a z jihu.*
- ⁴ Bloudili na stepi, po pustině,
nenašli cestu k městu, kde by mohli bydlet.*
- ⁵ Hladověli a žíznil, život v nich chřadl.*
- ⁶ Tu volali ve své tísně k Hospodinu,
a on je z jejich úzkostí vysvobodil.*
- ⁷ Vedl je pravou cestou,
aby došli do města, kde by mohli bydlet.*
- ⁸ Ať chválí Hospodina za jeho milosrdenství,
za jeho divy k dobru lidí,*

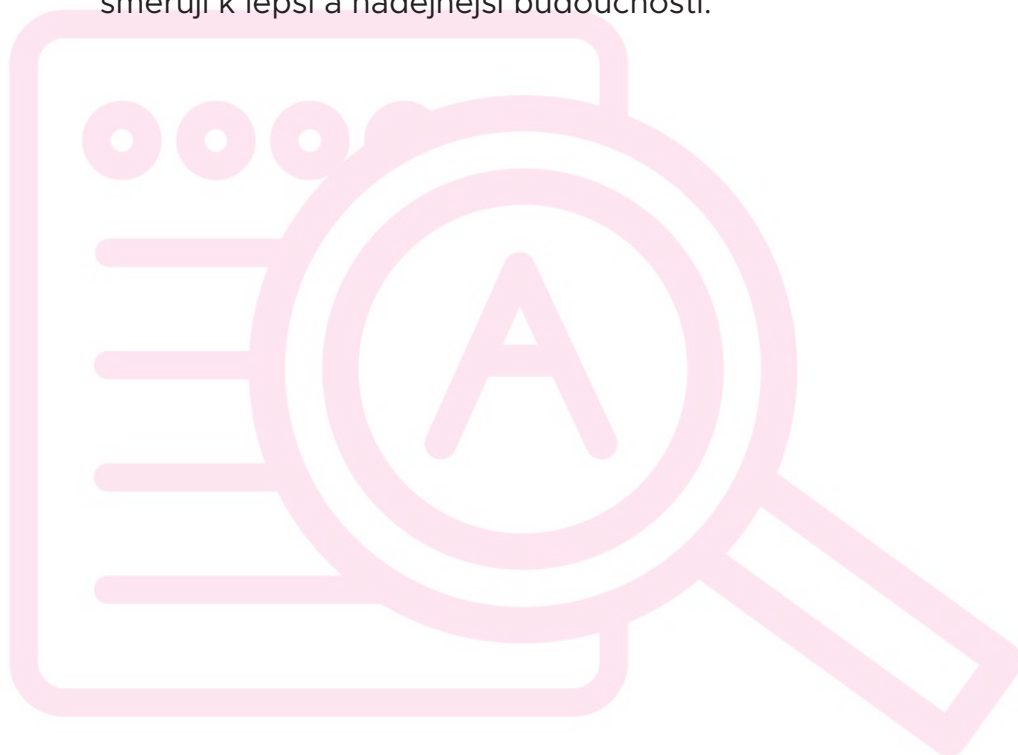
- ⁹ *nebot' žíznivou duši ukojil,
hladovou duši naplnil dobrými věcmi.*
- ¹⁰ *Seděli v hlubokých temnotách,
spoutáni železem a strastí,*
- ¹¹ *nebot' se vzepřeli Božím příkazům,
pohrdli úradkem Nejvyššího.*
- ¹² *Proto jim pokořil srdce útrapou,
potáceli se, ale nikdo jim nepomohl.*
- ¹³ *Tu volali ve své tísní k Hospodinu,
a on je z jejich úzkostí vysvobodil.*
- ¹⁴ *Vyvedl je z hlubokých temnot
a roztrhl jejich pouta.*
- ¹⁵ *At' chválí Hospodina za jeho milosrdenství,
za jeho divy k dobru lidí,*
- ¹⁶ *nebot' vylomil bronzové brány
a železné závory rozbil.*
- ¹⁷ *Chřadli pro svou nepravost
a soužení byli pro své viny;*
- ¹⁸ *z duše se jim zhnusil každý pokrm
a přiblížili se až k branám smrti.*
- ¹⁹ *Tu volali ve své tísní k Hospodinu,
a on je z jejich úzkostí vysvobodil.*
- ²⁰ *Poslal své slovo a uzdravil je,
zachránil je ze záhuby.*
- ²¹ *At' chválí Hospodina za jeho milosrdenství,
za jeho divy k dobru lidí.*
- ²² *Necht' podají děkovné oběti,
necht' vypravují s jásosem o jeho skutcích.*
- ²³ *Pustili se po lodích na moře,
sháněli obchody po širých vodách.*
- ²⁴ *Viděli Hospodinova díla
a na širém moři jeho divy.*
- ²⁵ *Rozkázal a vyvolal bouřlivý vítr,
který do výše vzdouval vlny.*
- ²⁶ *Stoupali až k nebi, sestupovali do propastí,
jejich duše se třásla v nebezpečí.*

- ²⁷ *Potáceli se, vrávorali jak opilí,
veškerá jejich zručnost byla v koncích.*
- ²⁸ *Tu volali ve své tísní k Hospodinu,
a on je z jejich úzkostí vysvobodil.*
- ²⁹ *Uklidnil bouři v tichý vánek,
a utišily se mořské vlny.*
- ³⁰ *Radovali se, že se uklidnily,
a dovedl je do vytouženého přístavu.*
- ³¹ *At' chválí Hospodina za jeho milosrdenství,
za jeho divy k dobru lidí;*
- ³² *necht' ho oslavují v shromáždění lidu,
necht' ho velebí ve sboru starších.*
- ³³ *Změnil řeky v pustinu
a prameny vod ve vyprahlou zemi,*
- ³⁴ *plodný kraj v solnou step
pro zlobu jeho obyvatel.*
- ³⁵ *Změnil poušť ve vodní pláň,
vyprahlou zemi v prameny vod.*
- ³⁶ *Usadil tam hladové
a vystavěli si město k přebývání.*
- ³⁷ *Oseli pole, založili vinice,
domohli se hojné úrody.*
- ³⁸ *Požehnal jim, a velmi se rozmnožili,
nezmenšil počet jejich dobytka.*
- ³⁹ *Avšak ubylo jich,
dostali se do bídy tlakem neštěstí a útrapami.*
- ⁴⁰ *Ale ten, který vylévá potupu na knížata
a dává jim bloudit neschůdnou pouští,*
- ⁴¹ *pozdvihl chudáka z bídy
a rodiny rozmnožil jako stáda.*
- ⁴² *Vidí to spravedliví a radují se,
každá zloba zavře svá ústa.*
- ⁴³ *Kdo je moudrý, aby to sledoval,
kdo pochopí Hospodinovu lásku?*

Pozadí

Žalmem 107 začíná pátá a poslední kniha Žaltáře. Svým umístěním na tomto místě knihy žalmů tak zahajuje sbírku žalmů, které vyzdvihují hlubokou vděčnost a chválu Bohu za jeho spásné působení v životě izraelského lidu. V dobách neštěstí a nebezpečí tento žalm připomíná způsoby, jak Bůh přišel na pomoc svému lidu a přinesl mu vykoupení a vysvobození. Uspořádání žalmu naznačuje, že pochází z liturgického prostředí, protože se v něm opakuje refrén: „Ať chválí Hospodina za jeho milosrdenství, za jeho divy k dobru lidí“ (v. 8, 15, 21 a 31). Po každém refrénu pak následuje shrnutí Božího milosrdenství pro dané společenství anebo výzva ke společnému vyjádření vděčnosti: „nebot' žíznivou duši ukojil, hladovou duši naplnil dobrými věcmi“ (v. 9), „nebot' vylomil bronzové brány a železné závory rozbil“ (v. 16), „Necht' podají děkovné oběti, necht' vypravují s jásotem o jeho skutcích“ (v. 22) a „necht' ho oslavují v shromáždění lidu, necht' ho velebí ve sboru starších“ (v. 32). Tyto opakované refrény a projevy Boží pomoci naznačují, že minulé události nyní směřují k lepší a nadějnější budoucnosti.

Některé klíčové momenty

Obrazy, které zde najdeme, hovoří jazykem, s nímž se snadno můžeme ztotožnit i dnes: hlad a žízeň, nemoc a smrt, vzpoura proti Bohu a rozčilení na něj, hluboké vody a bouře. Milosrdná a milující Boží ruka jim nicméně dala jídlo, uzdravení, pokoj a bezpečí, a to vše je důvodem ke chvále a vděčnosti. Jazyk žalmu evokuje událost exodu, pout' lidu na cestě. Opakovaný refrén: „Ať chválí Hospodina za jeho milosrdenství, za jeho divy k dobru lidí“ (v. 8, 15, 21 a 31) brnká na strunu skutečnosti, že jedině Bůh s nimi byl po celou dobu putování, on osobně je vykoupil, aby poznali a zakusili Boží péči a starostlivost. Jako lid sjednocený v porozumění Boží přítomnosti a péči mají mezi sebou jednotu, která se projevuje opakovaným vyjádřením vděčnosti za všechno, co dříve bylo a co je teď, a snad můžeme i dodat, že také za vše, co teprve přijde.

Důsledky pro synodalitu

- 1) Ve struktuře žalmu 107 nacházíme refrén lidu a také výčet skutků, hříchů a požehnání, které utvářely jeho dějiny. Zatímco refrén opakují všichni, v mezičase společenství *naslouchá* svým dějinám a *uvažuje* o nich. A při naslouchání o minulých skutcích se nyní rozhodují, kam se dál vydat. Věříme, že Bůh dosud byl, a i nadále je s námi?
- 2) Když lidé slyší vyprávění o dějinách spojujících hříšnou minulost s božskou záchranou, vidí vzájemnou *jednotu*, která je spojuje jako jeden lid. Navrhujeme, aby se tento žalm používal v prostředí liturgie, neboť jeho pravidelné předčítání při bohoslužbě utváří a buduje jednotu spaseného a vykoupeného lidu. Jeho opakování připomíná lidu jeho minulost a povzbuzuje ho k *úvahám* o jeho přítomnosti i budoucnosti.
- 3) Při využití žalmu v liturgii slouží *účast celého společenství* k vytvoření *společenství víry* způsobem, jakým s nimi Bůh jednal. Když všichni dohromady recitují refrén, připomínají si svou minulost, ale také nahlížejí cestu k obnově srdce a jednání, k *poslání* být věrný Boží cestě k novému životu.

Otázky k zamyšlení v modlitbě

- 1) Jak se mi daří pozorně naslouchat? Naslouchám skutečně Božímu hlasu ve slovech žalmu při liturgii? Tak často jeho slova odříkáváme a bereme jako modlitbu z dávných věků. Jak mohu zařídit, aby se slova žalmisty stala odrazovým můstkem k mé vlastní modlitbě?
- 2) Jaké pravdy si při účasti na liturgii mohu připomenout, abych prohloubil vědomí společenství nebo jednoty s dalšími účastníky shromáždění, třebaže je neznám?
- 3) Když celebrant při mši svaté říká: „Jděte a hlásejte Pánovo evangelium“, co to pro mě znamená? Neberu to jen jako způsob, jak říct „už máme hotovo“? Odnáším si v sobě vědomí poslání být ve svém životě nástrojem Božího láskyplného působení?
- 4) Jak „naslouchání“ a „odpovídání“ v liturgii vyjadřují ctnosti synodality?

Jozue 24

Slavnost smlouvy ¹ Jozue shromáždil všechny izraelské kmeny do Šekemu. Svolal izraelské starší, představitele, soudce a správce, a postavili se před Bohem. ² Jozue řekl všemu lidu: „Toto praví Hospodin, Bůh Izraele: Vaši otcové, Terach, otec Abrahamův a otec Náchorův, sídlili odedávna za řekou Eufратem a sloužili jiným bohům. ³ Vzal jsem vašeho otce Abrahama odtamtud za řekou a provedl jsem jej celou kenaanskou zemí. Rozmnožil jsem jeho potomstvo a dal jsem mu Izáka. ⁴ Izákovi jsem dal Jákoba a Ezaua. Ezauovi jsem dal do vlastnictví Seírské pohoří. Jákob a jeho synové sestoupili do Egypta.

⁵ Poslal jsem Mojžíše a Árona a porazil jsem Egypt divy, které jsem učinil uprostřed nich. Potom jsem vás vyvedl. ⁶ A když jsem vyvedl vaše otce z Egypta, přišli jste k moři. Egyptané však vaše otce pronásledovali u Rákosového moře na vozech a koních. ⁷ I úpěli k Hospodinu a on položil mračno mezi vás a Egyptany a způsobil, že se přes ně přelilo moře a přikrylo je. Na vlastní oči jste viděli, jak jsem naložil s Egyptem. Pak jste pobývali dlouhý čas v poušti. ⁸ Potom jsem vás uvedl do země Emorejců, kteří sídlili v Zajordání. Bojovali proti vám, ale já jsem vám je vydal do rukou. Obsadili jste jejich zemi a já jsem je před vámi vyhladil. ⁹ Když se pozdvihl moábský král Balák, syn Sipórův, aby bojoval proti Izraeli, a poslal pro Bileáma, syna Beórova, aby vám zlořečil, ¹⁰ nechtěl jsem Bileáma slyšet, opětovně vám musel žehnat. Tak jsem vás vytrhl z jeho rukou. ¹¹ Pak jste přešli Jordán a přišli jste k Jerichu. Občané Jericha, Emorejci, Perizejci, Kenaanci, Chetejci, Girgašejci, Chivejci a Jebúsejci bojovali proti vám, ale já jsem vám je vydal do rukou. ¹² Poslal jsem před vámi děsy a ti je před vámi zapudili, totiž dva krále emorejské; nezapudil jsi je ty svým mečem a lukem. ¹³ Dal jsem vám zemi, na kterou jste nevynaložili žádnou námahu, města, která jste nestavěli, ale sídlíte v nich, vinice a olivovní, které jste nesázeli, a přece z nich jíte.

¹⁴ Bojte se tedy Hospodina a služte mu bezvýhradně a věrně. Odstraňte božstva, kterým vaši otcové sloužili za řekou Eufратem a v Egyptě, a služte Hospodinu. ¹⁵ Jestliže se vám zdá, že sloužit Hospodinu je zlé, vyvolte si dnes, komu chcete sloužit: zda božstvům, kterým sloužili vaši otcové, když byli za řekou Eufратem, nebo božstvům Emorejců, v jejichž zemi sídlíte. Já a můj dům budeme sloužit Hospodinu.“ ¹⁶ Lid odpověděl: „Jsme daleci toho, opustit Hospodina a sloužit jiným bohům! ¹⁷ Naším Bohem je přece Hospodin. On nás i naše otce vyvedl z egyptské země, z domu otroctví. On činil před našimi zraky ta veliká znamení, opatroval nás na celé cestě, kterou jsme šli, i mezi kdejakým lidem, skrze nějž jsme procházeli. ¹⁸ Hospodin zapudil od nás každý lid, i Emorejce sídlící v zemi. Také my budeme sloužit Hospodinu. On je náš Bůh.“

¹⁹ Tu řekl Jozue lidu: „Nebudete moci sloužit Hospodinu, neboť on je Bůh svatý. Je to Bůh žárlivý, nepromine vám vaše nevěrnosti a hříchy.“ ²⁰ Jestliže opustíte Hospodina a budete sloužit cizím bohům, odvrátí se, zle s vámi naloží a skoncuje s vámi, ač vám předtím učinil mnoho dobrého.“ ²¹ Lid Jozuovi odpověděl: „Nikoli. Budeme sloužit jen Hospodinu!“ ²² Nato Jozue vyhlásil lidu: „Budete svědky sami proti sobě, nedodržíte-li své rozhodnutí, že budete sloužit Hospodinu.“ Odpověděli: „Ano, budeme svědky.“ ²³ Jozue pokračoval: „Odstraňte tedy cizí božstva, která jsou mezi vámi, a přikloňte se srdcem k Hospodinu, Bohu Izraele.“ ²⁴ Lid řekl Jozuovi: „Budeme sloužit Hospodinu, svému Bohu, a jeho budeme poslouchat.“

²⁵ I uzavřel Jozue onoho dne v Šekemu smlouvu s lidem a vydal mu nařízení a právní ustanovení. ²⁶ Tato slova zapsal Jozue do knihy Božího zákona. Pak vzal veliký kámen a postavil jej tam pod posvátným stromem, který stál při Hospodinově svatyni. ²⁷ A všemu lidu Jozue řekl: „Hle, tento kámen bude proti nám jako svědek, neboť slyšel všechna slova, která s námi Hospodin mluvil. Bude proti vám jako svědek, abyste nezapírali svého Boha.“ ²⁸ Potom Jozue lid rozpustil, každého k jeho dědičnému podílu.

Jozuova smrt ²⁹ Po těch událostech Jozue, syn Núnův, služebník Hospodinův, zemřel ve věku sto deseti let. ³⁰ Pohřbili jej na území jeho dědičného podílu v Timnat-serachu v Efrajimském pohoří na sever od hory Gaaše. ³¹ Izrael sloužil Hospodinu po celou dobu Jozuovu i po celou dobu starších, kteří Jozua přežili a znali celé Hospodinovo dílo, které pro Izraele vykonal. – ³² Josefovy kosti, přenesené Izraelci z Egypta, pohřbili v Šekemu na dílu pole, který koupil Jákob od synů Šekemova otce Chamóra za sto kesít. Případlo do dědictví Josefovým synům. – ³³ Také Eleazar, syn Áronův, zemřel a pohřbili jej v Gibeji, v městě jeho syna Pinchasa, které mu bylo dáno v pohoří Efrajimském. (ČEP)

Pozadí

Ve scéně z 24. kapitoly knihy Jozue se po dobytí země setkává celý izraelský lid. Od vyjití z Egypta přes putování pouští až po získání zaslíbené země jim Bůh prokazoval svou péči, a to navzdory jejich hříchům a nevěře. Bůh této skupině přednedávnem uprchlých hebrejských otroků nabídl spolenectví (srov. Ex 19–23). I když později smlouvu porušili, protože neuposlechli příkazy, které jim Bůh dal (srov. zejm. Ex 32 a Nm 11–12 a 14), Mojžíš v těchto chvílích nevěry sloužil jako prostředník, který vztah obnovil a stvrdil. Závěr knihy Jozue pak popisuje onen posvátný okamžik, kdy poté, co Bůh splnil své sliby, dostává lid otázku: Chcete obnovit smlouvu s Bohem? Ocitají se před rozhodnutím a hledí vstříc své budoucnosti.

Některé klíčové momenty

Kniha Jozue ve své 24. kapitole popisuje obřad obnovení smlouvy. Dějištěm je Šekem, dříve místo uctívání kanaánských bohů. Když ale bývalí hebrejští otroci nyní ovládli zemi, naznačuje výběr Šekemu za místo obnovení smlouvy, že Bůh Izraele je odteď Pánem země. Celá kapitola má strukturu obřadu obnovení smlouvy: vypráví o minulosti lidu a Boží úloze v ní. Izrael se tedy vyzývá k rozhodnutí. Vyprávění o dějinách národa je důležité, protože lidem nastiňuje jak jejich hříchy, tak v protikladu k nim stojící Boží soucit. To vše je důležitý prvek pro poznání Boží lásky a péče projevené jeho lidu. Boží věrnost stojí v protikladu k lidské nevěře.

Důsledky pro synodalitu

- 1) V této závěrečné kapitole knihy Jozue se shromažďuje veškerý izraelský lid, aby obnovil smlouvu. *Inkluzivní* způsob, jímž je obnova popsána, úzce souvisí s nadějí na synodalitu (srov. 24,1). Všichni jsou pozváni, aby se zúčastnili.
- 2) Důležité bylo, aby celá komunita pozorně naslouchala vyprávění o dějinách minulých pokolení (srov. 24,2–13). Vyslechnout je a nad vším se zamyslet je důležité, protože lid zvažuje, zda je připraven obnovit smlouvu a ujmout se v ní stanovených povinností.
- 3) Nepřímo se zde lidu pokládá otázka, zda je ochoten žít v souladu s dříve danými sliby. „Budete moci sloužit Hospodinu? Jestliže opustíte Hospodina a budete sloužit cizím bohům, zle s vámi naloží“ (srov. 24,19–20). Společně musí *uvažovat* o své minulosti, přítomnosti i budoucnosti. Jaká bude jejich volba a jak se k ní postaví s vědomím *poslání*?
- 4) Po vyslechnutí dějin svých předků reaguje lid slovy: „Nikoli. Budeme sloužit jen Hospodinu... Ano, budeme svědky... Budeme sloužit Hospodinu, svému Bohu, a jeho budeme poslouchat“ (24,21.22b.24b). Lid se aktivně podílí na stvrzení svého svědectví. Nacházíme zde projev *jednoty* při obnově smlouvy.
- 5) S obnovením smlouvy se nyní objevuje vědomí *poslání*, cesta kupředu, k níž se zavázali (srov. 24,24). Jozue jejich závazek dodržovat smlouvu zapsal a uložil do svatyně (srov. 24,26) a na důkaz jejich svědectví vztyčil kámen (srov. 24,27). Pak lid propouští, každého k jeho dědičnému podílu, aby vykonali to, k čemu se zavázali: nadále žít už jako lid této nové země, do níž doputovali. Obnovou poslání se z nich stal obnovený lid.

Otázky k zamyšlení v modlitbě

- 1) Připomeňte si okamžiky setkání s nějakou početnější skupinou. Co jsem tehdy považoval za užitečné? Co mě naopak odrazovalo?
- 2) Co mi pomáhá udržovat si vědomí poslání v každodenním životě?
- 3) Jak dobře při liturgii naslouchám Božímu slovu, které je pro mě „slovem života“? Jak se mohu lépe připravit na naslouchání Božímu slovu v liturgii a jeho přijetí jako „slova života“?
- 4) Které konkrétní projevy svého závazku přijímám jako odpověď na Kristovo pověření být v dnešním světě nástrojem míru?
- 5) Jak tento výjev z 24. kapitoly knihy Jozue odráží onen druh synodality, kterou chce církev vyjádřit svým rozhodnutím k misijnímu poslání a jeho obnově?

Společně se scházíme kolem Božího slova

P. Denis Kulandaisamy

Nehemiáš 8,1-12

¹ Všechn lid se shromáždil jednomyslně na prostranství před Vodní branou a vyzvali znalce Zákona Ezdráše, aby přinesl knihu Mojžíšova zákona, který vydal Hospodin Izraeli.

² Kněz Ezdráš tedy přinesl Zákon před shromáždění mužů i žen, všech, kteří byli schopni rozumět, aby jej slyšeli, prvního dne měsíce sedmého.

³ Četl z něho na prostranství před Vodní branou od svítání až do poledne mužům i ženám, těm, kteří byli schopni rozumět. Všechn lid pozorně naslouchal slovům z knihy Zákona.

⁴ Znalec Zákona Ezdráš stál na dřevěném lešení, které k tomu účelu zhotovili; po pravici vedle něho stál Matitjáš, Šema, Anajáš, Urijáš, Chilkijáš a Maasejáš, po levici pak Pedajáš, Míšael, Malkijáš, Chašum, Chašbadána, Zekarjáš a Mešulám.

⁵ I otevřel Ezdráš knihu před zraky všeho lidu, stál totiž výše než ostatní lid. Když ji otevřel, všechn lid povstal. ⁶ Ezdráš dobrořečil Hospodinu, Bohu velikému, a všechn lid odpověděl s pozdviženýma rukama: „Amen, amen.“ Padli na kolena a klaněli se Hospodinu tváří až k zemi.

⁷ Nato Jéšua, Baní, Šerebjáš, Jamín, Akúb, Šabetaj, Hódijáš, Maasejáš, Kelíta, Azarjáš, Józabad, Chanan a Pelajáš, levité, vysvětlovali lidu Zákon, zatímco lid stál na svém místě. ⁸ Četli z knihy Božího zákona po oddílech a vykládali smysl, aby lid rozuměl tomu, co četli.

⁹ Nehemjáš, který byl místodržícím, a kněz Ezdráš, znalec Zákona, a levité, kteří vysvětlovali lidu Zákon, řekli všemu lidu: „Dnešní den je svatý Hospodinu, vašemu Bohu. Netruchlete a neplačte.“ Všechn lid totiž plakal, když slyšel slova Zákona.

¹⁰ Dále jim řekl: „Jděte, jezte tučná jídla a pijte sladké nápoje a posílejte dárky těm, kdo nemají nic připraveno. Dnešní den je zajisté svatý našemu Pánu. Netrapte se! Radost z Hospodina bude vaší záštitou.“

¹¹ Také levité utěšovali všechny lid: „Utište se. Dnešní den je svatý, netrapte se!“

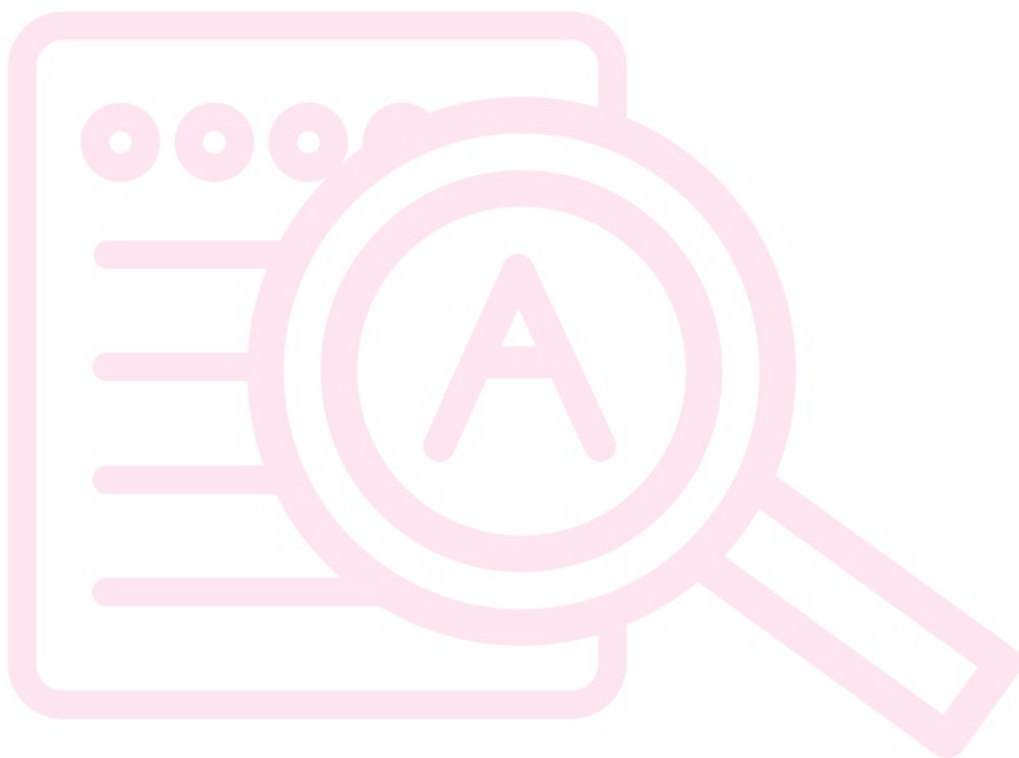
¹² I rozešel se všechny lid, aby jedli a pili a posílali dárky; uspořádali velmi radostnou slavnost, protože porozuměli slovům, která jim byla zvěstována. (ČEP)

Pozadí textu

V roce 587 př. Kr. Nebúkadnesar s babylonským vojskem oblehl Jeruzalém a zničil jeho chrám i městské hradby. Lidé byli odvedeni do zajetí. Po dlouhé době, kdy byli drženi v Babylonii, se Židé roku 538 př. Kr. na základě Kýrova výnosu vrátili do své vlasti. Tento návrat Božího lidu ze zajetí v souladu s Božími zaslíbeními popisuje kniha Nehemiáš. Vypráví příběh, jak Bůh vysvobodil svůj lid, a také příběh obnovy Jeruzaléma. V osmé kapitole se pak píše o tom, jak lid miloval knihu Mojžíšova zákona a jak velikou úctu choval k Božímu slovu.

Některé klíčové momenty: body k zamyšlení

Po návratu ze zajetí lid toužil naslouchat Božímu slovu. Společně vykonali dlouhou cestu z Babylonu do Jeruzaléma. Protože to byla cesta plná utrpení a strádání, pochopili, že společné putování není snadné.

Když se nyní vrátili do vlasti, touží po Božím slově. Shromáždili se a naslouchají knize Zákona a jejich srdce zaplavují smíšené pocity: jsou zarmoucení svými hříchy, a zároveň cítí nesmírnou radost z milosti, kterou jim Bůh udělil, když mohou naslouchat jeho slovu. I my se na své životní cestě můžeme setkat s nevěrou, neposlušností, zradou a zklamáním, pokud ale pozorně nasloucháme Božímu slovu, naše rány se zacelí a oči se nám znovu otevřou, abychom viděli zázraky, které Bůh koná v našem životě. Na naší cestě víry jde Bůh s námi a proměňuje naše bolesti v radost.

Důsledky pro synodalitu

1) Komunitní rozměr.

Všimněme si, že text mluví o přítomnosti všeho lidu: shromáždění se účastnily také děti a všichni ostatní, kteří byli schopni rozumět. Všichni se shromáždili jako jedna rodina, ochotně se účastnil celý Izrael a nikdo nebyl vyloučen. Také synodální proces je cesta, která přijímá každého, kdo se jí účastní. Komunitní rozměr cesty víry izraelského lidu je inspirativním prvkem i pro náš synodální proces.

2) Úcta k Božímu slovu.

Všichni shromáždění toužili s velkým zájmem naslouchat Písmu. Proto požádali Ezdráše, aby přinesl knihu Mojžíšova zákona a přečetl jim ji. Povšimněme si podrobného popisu reakce lidu, který naslouchal Božímu slovu: „Všechn lid *pozorně naslouchal* slovům z knihy Zákona... Všechn lid odpověděl s *pozdvženýma rukama*: „Amen, amen.“ *Padli na kolena a klaněli se* Hospodinu tváří až k zemi... Všechn lid totiž *plakal*, když slyšel slova Zákona.“ To byl jejich uctivý postoj a poslušná odpověď na Boží slovo. Synodální proces je časem, kdy nasloucháme Božímu slovu jako jedno společenství shromážděné ve jménu Páně. Božské čtení (*lectio divina*) je základním a nejdůležitějším prvkem naší duchovní cesty.

3) Synodální proces je cesta radostí a strastí.

V Neh 8,9 se píše: „Všechn lid totiž plakal, když slyšel slova Zákona.“ Byli zarmouceni pro své hříchy. Byli naplněni smutkem. I my se na své cestě víry setkáváme s těžkostmi, krizemi, obtížemi a smutkem. Neměli bychom se ale nechat těmito zkouškami odradit. Nehemiáš říká lidu: „Dnešní den je zajisté svatý našemu Pánu. Netrapte se! Radost z Hospodina bude vaší záštitou.“ Radost z Hospodina se zakládá na opravdovém pokání. Bůh a jeho slovo jsou pro věřící zdrojem veliké radosti. I my jsme povoláni radovat se a jásat v Pánu (srov. Žl 5,12; 9,2–3; 32,11; Flp 3,1; 4,4). Radost z Hospodina se zakládá na správném porozumění Božímu slovu. Synodální proces je čas, kdy se můžeme společně radovat v Pánu a děkovat mu za jeho stálou přítomnost na naší životní cestě.

Otázky k zamyšlení

- 1) Když se Boží lid shromáždil, Židé pozorně naslouchali Božímu slovu a Božím služebníkům, kteří jim pomáhali porozumět. Snažím se také já / Snažíme se i my pozorně naslouchat Božímu slovu a hledat pomoc u druhých, abychom lépe porozuměli biblickému učení?
- 2) Jaká povzbuzení a vodítka nacházím(e) v Božím slově pro náš synodální proces?
- 3) Jaké úsilí vyvíjím(e), abychom jako Židé v Neh 8 žili „jednomyslně“ a v modlitbě?
- 4) Dokáží / Dokážeme se radovat v Pánu a dělat radost druhým?

Hlas otců:

Poučení v Boží promluvě (Beda)⁹

Když jsme odvedli dobrou práci, je naším odpočinkem, který je Pánu nejmilejší a nejpřijatelnější, toto: zdržet se otrocké práce (to znamená hříchu) a s náležitou pílí naslouchat jeho přikázáním a plnit je. Proto byl také na začátek tohoto sedmého měsíce umístěn svátek Polnic, kdy se lid při troubení a uprostřed modliteb a obětí vroucněji rozpomínal na Boží zákon.

I dnes má podle duchovního významu po stavbě svatého města následovat čtení Božího písma a časté troubení, nepochybně proto, že je třeba, aby lid zasvěcený do nebeských svátostí byl také podle potřeby a pečlivě Boží promluvou poučen, jak má žít.

Hlas otců: Radovat se v naději (Beda)¹⁰

Je to pro nás svatý den Páně, když se snažíme naslouchat jeho slovům a plnit je. V takový den se sluší, abychom se, jakkoliv jsme navenek snášeli překážky soužení, „radovali v naději“, jak říká apoštol: „Prý jsme smutní, a zatím se stále radujeme.“ V tento den je nám také přikázáno jíst tučné jídlo a pít sladký nápoj, to znamená radovat se z hojnosti dobrého působení, které nám Bůh daroval, a ze samé sladkosti, jíž je naslouchání Božímu slovu.

⁹

¹⁰ Beda, *K Ezdrášovi a Nehemiášovi*, 3,26, in: *Translated Texts for Historians* 47, eds. G. Clark, M. Gibson, M. Whitby, Liverpool University Press, Liverpool 1985, s. 192–193.

⁹ BEDE, *On Ezra and Nehemiah*, 3.26 in *Translated Texts for Historians* vol 47, G. Clark, M. Gibson and M. Whitby, eds. Liverpool: Liverpool University Press, 1985, 192–93.

¹⁰ BEDE, *On Ezra and Nehemiah*, 3.26 in *Translated Texts for Historians* vol 47, G. Clark, M. Gibson and

ΚΥΡΙΟΤΑΤΟ
ΝΑ ΕΝΘΥΝΑΝΑ ΕΥΨΥΧΙΑ
ΙΝΔΟΥΡΗ ΤΕΕΙ ΤΑΛΟΝ ΤΟΥΛΟΥΔ
ΠΡΟΥΝΟ ΟΥΕΡΟΥ ΕΝΔΥΕΙΩ
ΜΕΛΩ ΕΙΣΙΣΤ ΤΑΨΙΚΕ ΤΑΛ ΕΙΩ
ΕΡΟΥΙΩ
ΣΡΕ ΙΣΕΝ ΪΝΝΑΝΤΟΥΓΓΛΕ ΕΝΒΕΝ
ΝΕΚΑΜΝΑ ΕΝΒΕΝ ΨΙΚΕΡΙ ΜΟΥΡ
ΕΡΟΥΓΜΕ ΕΝΔΕ ΪΤΑΛΗ ΟΥΝΕΙΩ
ΛΕΝΙΩ ΜΥΡ ΤΗ ΕΙΡ ΤΑΨΑΤΗ
ΚΑΛΗ ΤΑΛΛ ΟΡΘΑΤΑ ΜΟΥΡ ΤΑΡΑ
ΤΟΥΑΟ ΤΟΥΣΟΥ ΪΝΝΑΝΑ ΦΟΓΛΑΤ
ΒΕΝΝΑ ΨΙΚΕΡΙ ΓΟΥΜΕ ΤΟΥΣΟΥ ΕΙΩ
ΝΑΝΟ ΪΝΝΑΝΕΝ ΑΠΠΑ ΪΪΔΟΥ ΦΟ
ΪΥΡΟΒΑ Ϊ ΪΛΕΙΡΛ ΜΕΝΑΙΟ
ΠΟΥ ΤΑ ΪΣΕ ΕΝ ΪΣΕΜΟ ΕΝΥΙΟ Φ
ΣΟΥ ΟΥΑ ΤΟ ΕΝΔΕ ΟΥΑΛΑΡΟΥ Μ
ΤΗ Δ ΕΜΑ ΕΝ ΪΣΕ Δ ΔΩΙΩ
ΝΟΛΟΥΣΕΝ ΪΪ ΤΩ ΤΩ ΟΥΝΑ
ΙΜΕ ΔΑΛΔΑ ΪΪ ΤΩ ΤΩ ΟΥΝΑ
ΠΟΥΝΟ ΠΑΛΓΡΑ Δ ΪΪ ΔΑΡΑ ΪΣΕ
ΪΪ ΑΠΠΑ ΪΪ Μ ΜΑΛΟΥΙΟ
ΪΪ ΤΑΨΑΤΗ

Maria v modlitbě s apoštolý

Fr. Dennis Kulandaisamy

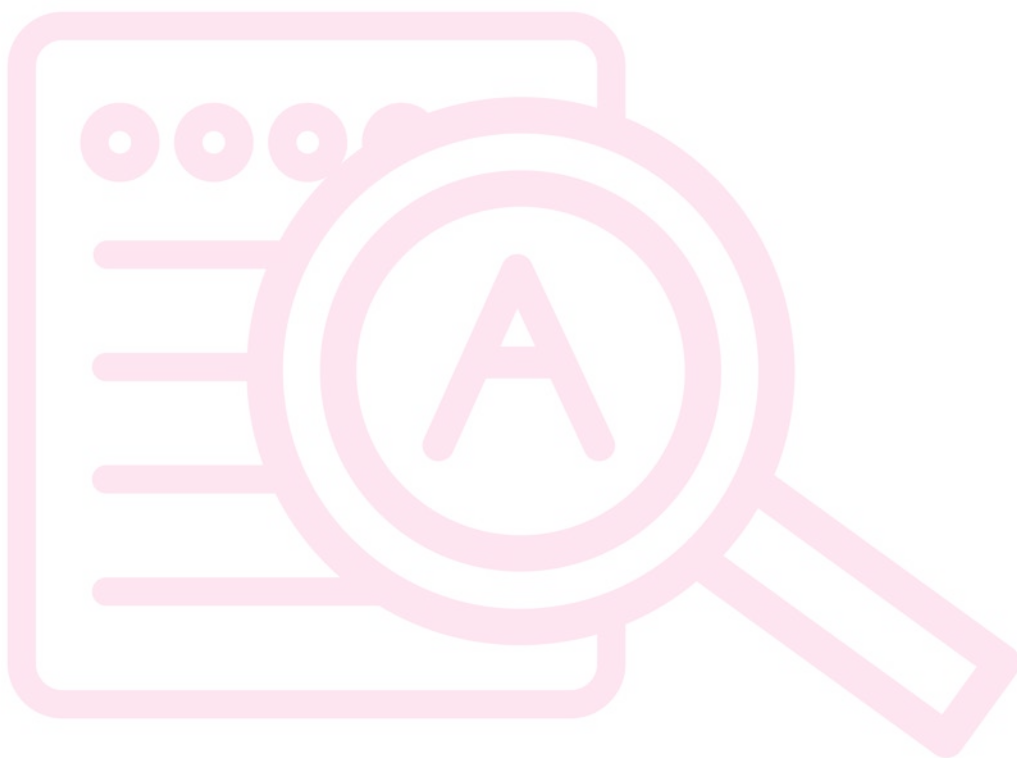
Skutky 1,13–14

¹³ A když přišli (zase do města), vystoupili do hořejší místnosti, kde bydleli Petr a Jan, Jakub a Ondřej, Filip a Tomáš, Bartoloměj a Matouš, Jakub Alfeův, Šimon Horlivec a Juda, Jakubův (bratr). ¹⁴ Ti všichni jednomyslně setrvali v modlitbách spolu se ženami, s Ježíšovou matkou Marií a s jeho příbuznými.

Pozadí textu

Skutky apoštolů jsou hodnověrný dokument rané církve. Lukáš v něm popisuje život první křesťanské komunity, která se vytrvale modlila. Uvedené dva verše se považují za „shrnující výpověď“ nebo „závěr Lukášova úvodu“, který připravuje na další události této knihy. Tyto verše se zaměřují na událost, kdy se učedníci vracejí do Jeruzaléma a vytvářejí první společenství těch, kdo věří ve zmrtvýchvstalého Krista. Je důležité si povšimnout, že přítomnost žen a Marie, Ježíšovy matky, i jeho bratří zmiňuje Lukáš záměrně, aby podtrhl jejich významnou roli v životě prvotní církve. Za pozornost stojí také liturgický kontext úryvku.

Některé klíčové momenty

- 1) Lukášův seznam jedenácti apoštolů naznačuje apoštolský charakter církve.
- 2) Výraz „jednomyslně“ odkazuje na pouto křesťanské lásky, které je všechny spojuje v jednu rodinu.
- 3) Modlitba je pro křesťanská společenství na jejich cestě víry skutečně zásadní prvek.
- 4) Společenství očekávalo příchod Ducha Svatého. Událost Letnic znamená zrození nové církve – církve, kterou na její misijní cestě vždy pevně posilovala a stále posiluje moc Ducha Svatého.
- 5) Na životě církve se svou modlitební přítomností aktivně podílí Maria, Ježíšova matka. Z uvedeného biblického textu je patrná její mateřská láska a starost o členy církve. Je to žena modlitby a matka, která shromažďuje všechny své děti jako jednu rodinu.

Důsledky pro synodalitu

1) *Církevní duch*

Skutky apoštolů nám ukazují model církve, který máme v synodálním procesu napodobovat. Synodalita je cesta víry doprovázená „církevním duchem“, nikdo z ní není vyloučen. V židovské komunitě se ženy opomíjely, ale zde se pamatuje i na ně. Je to důležitý rozměr synodálního procesu. Synodalita církve má hluboké kořeny v události večeřadla, kde apoštolové spolu s Marií a dalšími přijali dar Ducha Svatého i všeobecné poslání hlásat zmrtvýchvstalého Krista všem lidem (srov. Sk 2,1–40).

Maria nás svou mateřskou úlohou být prostřednicí přibližuje svému Synu Ježíši Kristu. V našem synodálním procesu nám tato Mariina zprostředkovatelská úloha pomáhá jít správným směrem. Neměli bychom zapomínat, že jediným prostředníkem je Ježíš Kristus (srov. 1 Tim 2,5). Kristovo zprostředkování nicméně nevylučuje, ba přímo zahrnuje spolupráci lidí. Mariina mateřská zprostředkovatelská úloha jedinečné Kristovo zprostředkování nijak nezastírá ani nezatemňuje. Církev se ve svém synodálním procesu řídí Mariinou zprostředkovatelskou úlohou. Maria kráčí spolu s námi jako matka a sestra.

2) *Mariin důvěrný vztah k Duchu Svatému*

Na naší synodální cestě je nám Maria velkým příkladem, jak naslouchat hlasu Ducha Svatého, protože ona se jím zcela nechala vést. Při zvěstování jí byla zastíněna, „oblak zahalil stan schůzky a Hospodinova velebnost naplnila příbytek“ (Ex 40,34). Z moci Ducha Svatého (srov. Lk 1,28) počala ve svém lůně Ježíše. A Duchem Svatým se nechala vést i v dalších událostech: při návštěvě u Alžběty, při zpěvu *Magnificat*, při uvedení Ježíše do chrámu atd. Vrcholem těchto událostí jsou pak Letnice, kdy Maria očekává příchod Ducha Svatého. Ona také Ducha Svatého zná a poznává, a proto určitým způsobem slouží jako prubířský kámen při rozlišování a jistě i jako průvodce v učednictví.

Maria, Ježíšova matka, je prvním členem církve, protože jako první uvěřila Ježíši a stala se jeho první učednicí. Jako první byla evangelizovaná a jako první také evangelizovala. Druhý vatikánský koncil

učí, že církev v Marii vidí „svou nejmilovanější matku“, „vynikajícího a zcela jedinečného člena“ a svůj „prorocký vzor a obraz“.

3) Maria, posluchačka Slova

Při zvěstování naslouchá Maria Božímu slovu, které jí přináší anděl Gabriel, a projevuje poslušnost svým „*Fiat*“. Toto naslouchání Bohu ale není prostým a povrchním nasloucháním: velice pozorně naslouchá Boží vůli v každé události svého života. Maria naslouchala andělovi a ptala se: „Jak se to stane? Vždyť muže nepoznávám!“ (Lk 1,34). Touto otázkou prokazuje svou prozíravost. Rovněž k synodálnímu procesu patří rozlišování. Mariin příkladný čin naslouchání, tázání, rozlišování a poslušnosti má být pro synodální církev inspirací.

Maria všechno uchovávala v srdci a rozvažovala o tom (Lk 2,19). Evangelisté Marii představují jako rozjímavou ženu, a zároveň jako ženu, která slouží druhým – uvažme například její láskyplnou péči a starost o Alžbětu nebo její zásah na svatbě v Káně. Mariina schopnost a připravenost naslouchat Božím slovům a rozjímat o Božích zásadách do její životní cesty se stávají inspirativním prvkem naší schopnosti být křesťanskými učedníky.

4) Maria, královna apoštolů

Biblický kořen titulu „Královna apoštolů“ najdeme právě ve Skutcích apoštolů 1,13–14, kde se Maria zmiňuje uprostřed apoštolů. Církev tradičně slaví svátek Marie, královny apoštolů první sobotu po slavnosti Nanebevstoupení Páně. Její přítomnost uprostřed apoštolů je projevem mateřské lásky a vedení, které jim poskytovala. Maria je pro apoštoly vzorem a příkladem evangelizace, neboť byla první evangelizátorkou, když na svět přivedla Ježíše.

5) Maria kráčí při synodálním procesu s námi

Maria je matka církve. Základem tohoto mariánského titulu jsou dva biblické úryvky: když Ježíš svěruje svého učedníka Jana do mateřské péče své matky (srov. Jan 19,25–27) a také Mariina aktivní úloha v první křesťanské komunitě (srov. Sk 1,14). Jako Kristova matka je také matkou církve, a ta je mystickým tělem Kristovým. Tak jako byla Maria spojena s apoštoly v modlitbě, pokračuje její duchovní přítomnost v naší církvi i dnes. Ona církev miluje a vychovává ji. Její přítomnost není otázkou pouhé víry, ale nepopiratelnou skutečností. Maria se o nás stará tak, jako se starala o svého jediného Syna Ježíše. Její nepřetržitá přímluva u jejího Syna ve prospěch jejích synů a dcer nám přináší Boží milost, abychom mohli žít své křesťanské povolání. Svou mateřskou láskou nás provází na naší synodální cestě.

Otázky k zamyšlení

- 1) Jaké úsilí během synodálního procesu vyvíjím(e), abychom se podobali prvotní církvi, která žila "jednomyslně" a v modlitbě?
- 2) Cítím(e) skutečně Mariinu přítomnost v církvi? Jaké hodnoty se od ní učím(e) pro synodální proces?
- 3) Představuji/Představujeme během této synody, která nás zve ke společenství, spoluúčasti a poslání, Marii jako "Matku jednoty", a překonávám(e) tak rozdělení v církvi, abychom vytvořili společenství všech pokřtěných s ekumenickou perspektivou?
- 4) Jak mi/nám mariánská spiritualita pomáhá žít křesťanské učednictví v naslouchání Božímu slovu a Duchu Svatému?

Hlas otců:

Nes Boha, a porosteš (Arator)¹¹

Rychlou cestou, kterou se i o sabatu může ujít míle, hledali známé hradby, kde na náboženském shromáždění zasedá Maria, Boží brána, panenská matka svého Stvořitele, stvořená vlastním synem. Druhá pan-
na zahнала bědy Evina zločinu, pohlaví neutrpělo újmy a ona obnovila, co ta první jí vzala. Zármutek at' nevede ke stížnostem ani netrápí truch-
lící srdce nářkem nad starým zákonem. Tytéž špatnosti a zločiny nyní
vyvolávají spíše radost z dohody a z pádu vzchází vykoupenému světu
lepší úděl. Osoba, nikoliv přirozenost [ženy] způsobila zkázu. Za oněch
dnů [Evy] způsobila těhotná žena nebezpečí. Za těchto dnů [Mariiných]
se jiná stala velikou, aby zrodila Boha. Jedna zplodila smrtelné a druhá
zrodila božské – to ta, skrze niž přišel na svět Prostředník a vynesl lidské
tělo do nebes.

¹¹ Arator, *O Skutcích apoštolů 1*, in: *Arator's On the Acts of the Apostles*, ed. & transl. R. J. Schrader, Jo. L. Roberts III, J. F. Makowski, *Scholars Press (The American Academy of Religion Classics in Religious Studies)*, Atlanta 1987, s. 26–27.

¹¹ ARATOR, *On the Acts of the Apostles 1*, in *Arator's On the Acts of the Apostles*. Edited and transl. by R. J. Schrader, Jo. L. Roberts III and J. F. Makowski. The American Academy of Religion Classics in Religious Studies Atlanta: Scholars Press, 1987, 26-27.

Obrácení, cesta ke společenství

Mario a Anna Cappellovi

Skutky 10,1 – 11,18

Kornéliovo vidění¹ V Césareji žil jeden člověk, jmenoval se Kornélius, setník takzvané Italské čety. ² Byl zbožný a bohabojný, on i celá jeho rodina, dával lidu hodně almužen a vytrvale se modlil k Bohu. ³ Ten spatřil kolem tří hodin odpoledne jasně ve vidění, že k němu vstoupil Boží anděl a řekl mu: „Kornélie!“ ⁴ On na něj pohleděl a pln bázně se zeptal: „Co je, pane?“ Odpověděl mu: „Tvé modlitby a tvoje almužny vystoupily před Boha a on si na ně vzpomněl. ⁵ Nuže, pošli nějaké muže do Joppe a povolej si jistého Šimona, kterému říkají Petr. ⁶ Je hostem u jistého koželuha Šimona, který má dům u moře.“ ⁷ Když anděl, který s ním mluvil, odešel, zavolal si (Kornélius) dva sluhy a bohabojného vojáka, jednoho z těch, kteří mu byli stále k službám. ⁸ Všechno jim vyložil a poslal je do Joppe.

Petrovo vidění⁹ Na druhý den, když byli ještě na cestě a už se blížili k městu, vystoupil Petr na střechu, aby se modlil. Bylo to kolem poledne. ¹⁰ Dostal hlad a chtěl něco sníst. Zatímco mu připravovali jídlo, upadl do vytržení. ¹¹ Viděl nebe otevřené a (z něho) jak se snáší dolů něco jako velké prostěradlo spouštěné za čtyři cípy na zem. ¹² Uvnitř byli všeho druhu čtvernožci, dále zvířata, co se plazí po zemi, a ptáci, co létají (na nebi). ¹³ A nějaký hlas na něj zavolal: „Vzhůru, Petře, zabíjej a jez!“ ¹⁴ Petr odpověděl: „Ani za nic, Pane! Nikdy jsem ještě nejedl nic poskvrněného ani nečistého!“ ¹⁵ A ten hlas k němu promluvil podruhé: „Co Bůh prohlásil za čisté, o tom neříkej, že je to poskvrněné.“ ¹⁶ To se stalo třikrát. Pak hned to všechno bylo vyzdviženo do nebe.

¹⁷ Zatímco byl Petr na rozpacích, co má znamenat to vidění, které spatřil, ti muži, které poslal Kornélius, se doptali na Šimonův dům a přišli ke dveřím. ¹⁸ Zavolali a zeptali se, zdali je tam jako host Šimon, kterému říkají Petr. ¹⁹ Mezitímco Petr stále ještě přemýšlel o tom vidění, řekl mu Duch: „Jsou tu tři muži a hledají tě. ²⁰ Ihned sestup dolů a bez váhání jdi s nimi, protože já jsem je poslal.“ ²¹ Petr tedy sešel dolů k těm mužům a řekl: „To jsem já, koho hledáte. Co vás ke mně přivádí?“ ²² Odpověděli: „Setník Kornélius, muž spravedlivý a bohabojný, který má dobrou pověst u celého židovského národa, dostal od svatého anděla pokyn, aby si tě zavolal do svého domu a vyslechl od tebe poučení.“ ²³ Uvedl je tedy dovnitř a nabídl jim pohostinství.

Další den se pak s nimi vydal na cestu. Šli s ním i někteří bratři z Joppe. ²⁴ Den potom dorazil do Césareje. Kornélius je očekával a svolal své příbuzné a důvěrné přátele. ²⁵ Když Petr přišel do Césareje, Kornélius mu šel vstříc a padl mu v hluboké úctě k nohám. ²⁶ Ale Petr ho zvedl se slovy: „Vstaň! Vždyť i já jsem jen člověk.“ ²⁷ A za rozhovoru s ním vešel dovnitř a shledal, že je jich tam mnoho pohromadě. ²⁸ Proto k nim promluvil: „Jak víte, židovi není dovoleno, aby se stýkal s někým, kdo není žid, nebo aby k němu přišel. Ale mne Bůh poučil, že nesmím nikoho považovat za poskvrněného nebo nečistého. ²⁹ Proto jsem ochotně přišel, když jste pro mě poslali. Ptám se tedy: Proč jste pro mě poslali?“

³⁰ A Kornélius řekl: „Bylo to právě před čtyřmi dny. Modlil jsem se ve tři hodiny odpoledne ve svém domě, a najednou přede mnou stál muž v bělostných šatech ³¹ a řekl: „Kornélie, tvá modlitba byla vyslyšena a Bůh vzpomněl na tvoje almužny. ³² Pošli tedy do Joppe a povolej si Šimona, kterému říkají Petr. Je hostem v domě koželuha Šimona u moře.“ ³³ Poslal jsem k tobě a jsi hodný, žes přišel. A teď my všichni jsme tu před Bohem, abychom vyslechlí všechno, co ti Pán uložil.“

Petrova řeč ³⁴ Tu se Petr ujal slova a promluvil: „Teď opravdu chápu, že Bůh nikomu nestrání, ³⁵ ale v každém národě že je mu milý ten, kdo se ho bojí a dělá, co je správné. ³⁶ Izraelitům poslal své slovo, když dal hlásat radostnou zvěst, že nastává pokoj skrze Ježíše Krista. Ten je Pánem nade všemi. ³⁷ Vy víte, co se po křtu, který hlásal Jan, událo nejdříve v Galileji a potom po celém Judsku: ³⁸ Jak Bůh pomazal Duchem Svatým a mocí Ježíše z Nazareta, jak on všude procházel, prokazoval dobrodiní, a protože Bůh byl s ním, uzdravoval všechny, které opanoval ďábel. ³⁹ A my jsme svědky všeho toho, co konal v Judsku a v Jeruzalémě. Ale pověsili ho na dřevo a zabili. ⁴⁰ Bůh jej však třetího dne vzkřísil a dal mu, aby se viditelně ukázal ⁴¹ ne všemu lidu, ale jen těm, které Bůh předem vyvolil za svědky, totiž nám, kteří jsme s ním jedli a pili po jeho zmrtvýchvstání. ⁴² On nám přikázal, abychom hlásali lidu a se vší rozhodností dosvědčovali: To je Bohem ustanovený soudce nad živými i mrtvými. ⁴³ O něm vydávají svědectví všichni proroci, že skrze něho dostane odpuštění hříchů každý, kdo v něho věří.“

Kornéliův křest ⁴⁴ Když ještě Petr mluvil, sestoupil Duch Svatý na všechny, kdo tu řeč poslouchali. ⁴⁵ A žasli věřící obrácení ze židovství, kteří přišli s Petrem, že i na pohany byl vylit dar Ducha Svatého. ⁴⁶ Slyšeli totiž, jak mluví (cizími) jazyky a velebí Boha. Tehdy Petr řekl: ⁴⁷ „Může někdo odpírat křestní vodu těm, kteří jako my přijali Ducha Svatého?“ ⁴⁸ Pak rozkázal, aby je pokřtili ve jménu Ježíše Krista. Potom ho prosili, aby (u nich) zůstal ještě několik dní.

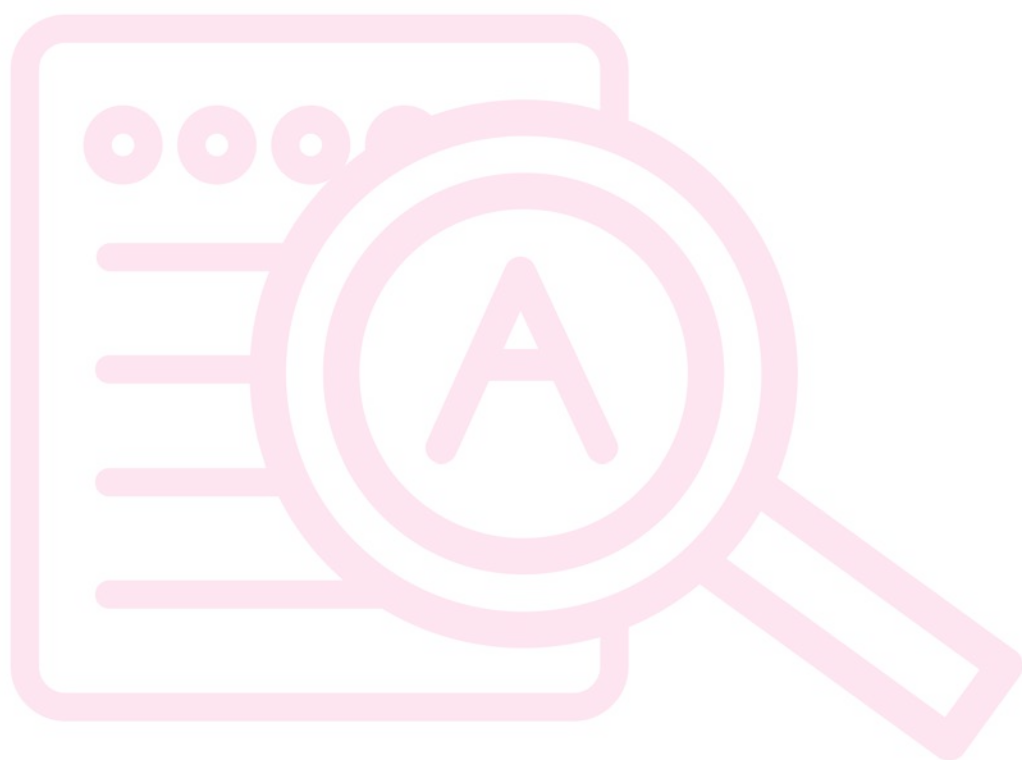
Pozadí textu

Kornéliovo obrácení a s ním spojené Petrovo „druhé obrácení“ a také jejich výklad událostí zabírají nejdelší část knihy Skutků (srov. 10,1 – 11,18), je dokonce delší než vyprávění o Šavlově obrácení (srov. 9,1–19). Tato perikopa popisuje přelom ve vývoji prvotní církve – zjištění, že Bůh otevřel „bránu k víře“ (14,27) také pohanům. Tento rozhodující vývoj je pak slavnostně uznán i na shromáždění apoštolů a starších v Jeruzalémě (kap. 15). Jejich shromáždění v Duchu Svatém („Rozhodl totiž Duch Svatý i my“, 15,28) se stává vzorem pro všechny synody i koncily církve a v křesťanské reflexi se nadále označuje jako „jeruzalémský koncil“.

Kornélius byl římský setník – vojenský důstojník velící stovce vojáků. Césarea se považovala za „římské hlavní město“ regionu a setník měl ve zdejší vládnoucí třídě dobré postavení. Kornéliův křest (srov. 10,44–48) je proto společně s obrácením a křtem etiopského eunucha (srov. 8,26–40) významnou událostí v dějinách rané křesťanské církve. Původní Ježíšovi učedníci a následovníci, včetně samotného Ježíše, byli až na Jidáše, který pocházel z Judeje, všichni Galilejci. Muži v první křesťanské komunitě byli tedy všichni Židé, kteří přijali Ježíše jako Mesiáše. Byli obřezáni a dodržovali Mojžíšův zákon. O přijetí Kornélia se mezi vedoucími představiteli nového společenství Ježíšových následovníků vedly velké diskuse, až dospěli k rozhodnutí umožnit pohanům stát se křesťany, aniž by se museli přizpůsobovat židovským požadavkům na obřízku, jak o tom vypráví 15. kapitola Skutků.

Když nastal den Letnic, vstal Petr a hlásal radostnou zvěst, takže se obrátily tři tisíce lidí (srov. 2,14–41). V desáté kapitole Skutků už ho nacházíme v Joppe jako významného představitele prvotní církve. Zároveň se ale ocitá v krizi. Petr, člověk své doby a epochy a svazovaný předsudky stejně jako každý člověk jeho víry a původu, si nedokáže představit, že by se ubytoval v domě pohana (srov. 10,6) ani že by jedl jídlo považované za „nečisté“ (10,14; srov. Lv 11). Změna uskutečněná u Petra, který by dál žil ze svých předsudků, kdyby se na střeše ve snu nesetkal s Bohem (srov. 10,9–16), je stejně dramatická, jako když v Césareji Filipově vyznal Krista (srov. Mt 16,16). Mohli bychom to nazvat jeho „druhým obrácením“

v tom smyslu, že prožil radikální posun od zavedeného horizontu k novému pohledu, jak na věci vnímat, jak si jich cenit a jak potom jednat. Později v Antiochii nicméně Pavel Petra otevřeně pokáral za to, že jednal v rozporu s pravdou evangelia, když se ze strachu před frakcí obřezanců zdržel jídla s pohany (srov. Gal 2,11–14). Petrova cesta obrácení tak má spíš povahu trvalého procesu než jednorázové události. Proto je třeba při jakékoliv podobě vedení v církvi dbát na to, aby si člověk neidealizoval sama sebe, ale také aby neměl tendenci idealizovat si ty, kdo zastávají vedoucí pozici. Vedení vyžaduje zodpovědnost a pokoru, které umožňují promlouvat druhým do života.

Klíčové body k zamyšlení

- Petrovo obrácení je *proces*. Na samém počátku stojí Petr, který jde v Ježíšových stopách: „Petr se vydal na okružní cestu a přišel i ke křesťanům, kteří žili v Lyddě“ (9,32). Při uzdravení Eneáše (srov. 9,33–34) a vzkříšení Tabity (srov. 9,36–41) se jeho slova a gesta podobají Ježíšovým (uzdravení ochrnutého, vzkříšení mladíka z Naimu a Jairovy dcery: srov. Lk 5,17–25; 7,11–17; 8,49–56). Přesto Sk 10,14 ukazují, že Petr potřeboval hlubší obrácení, které by zpochybnilo jeho pevně zakořeněné přesvědčení o Kristově spáse, již byl předním vyslancem. Navzdory jeho průlomové změně popsané ve Sk 10 ho i tak o něco později nacházíme na vážkách, když jedná pokrytecky, a vyslouží si proto Pavlovu výtku (srov. Gal 2,11–14). Nakonec se však při jeruzalémském koncilu důrazně zasazuje o to, že Bůh nedělá rozdíly mezi židy a pohany (srov. Sk 15,7–11).
- Petrova průlomová změna začala tím, že se usadil na *nevhodném* místě: v domě někoho, kdo se považoval za „nečistého“ – koželuha Šimona (srov. 10,6). Mojžíšův zákon stanovil, že dotyk mrtvoly činí člověka nečistým. Koželuh tedy byl nečistý téměř bez ustání. Petr se nicméně cítil nucen přijmout Šimonovu pohostinnost, která zahrnovala také společné stolování s ním i jeho domácností.
- Zatímco se dole připravovalo jídlo, Petr vystoupal na střešní terasu, aby se tam modlil (srov. 10,9). Vydal se na odlehlé místo, vhodné k tichému rozjímání, ačkoliv tak činil v nevhodný čas, kdy slunce dosahuje vrcholu a on měl navíc hlad. Modlitba Petra přímo připravuje na zásadní průlom. I my jsme zváni, abychom se vydali na „modlitební terasu“ bez ohledu na denní dobu a naše osobní pohodlí. Někdy se právě okamžiky a situace, z lidského hlediska nejméně vhodné, ukáží být rozhodující pro náš duchovní život i povolání.

- Duch vyruší Petra z pokračujícího rozjímání (srov. 10,19). Bůh mu svěruje záhadné vidění s varováním: „Co Bůh prohlásil za čisté, o tom neříkej, že je to poskvrněné“ (10,15). Duch mu pak nařizuje, aby bez váhání šel s muži, které poslal pohan Kornélius. *Meditatio* musí přejít v *actio*. Modlitba a život jsou neoddělitelně spojeny. „Jestliže nechce denně jednat podle Kristova ducha, nemůže se ani denně modlit v jeho jménu“ (Katechismus katolické církve, č. 2725).
- Petrovo obrácení znamená, že jen co byl schopen nahlédnout předsudky zakořeněné v něm, v jeho kultuře i v dějinách, uskutečnil obrat ve svých kritériích pro rozhodování ve vztahu k pohanům. V důsledku toho se dramaticky mění i jeho chápání toho, co Bůh ve světě koná.
- Petrovo obrácení se vyjadřuje klíčovým slovem „chápu“ (Sk 10,34), doslova „chytám“, „uchopuji“ (řecky katalambanomai). Všechny části se spojují v jeden celek. Petr, podřízený Duchu, se naučil propojovat Boží slova, která k němu promlouvala, s událostmi, které se kolem odehrávají. Vzniká nová kvalita naslouchání Boží inspiraci.
- Kornélius se charakterizuje jako „zbožný a bohabojný“ (10,2). Vyznačuje se vnitřní poctivostí, citlivostí pro potřeby chudých a vytrvalostí v modlitbě. Patří k těm Římanům, kterým monoteistické náboženství imponovalo, ale formálně k judaismu nepřestoupili. Ježíš se ochotně stýkal s lidmi na okraji společnosti. Záměrně se rozhodl pobývat v domech lidí, jako byl Zacheus (srov. Lk 19,5), nebo vést dialog s Nikodémem (srov. Jan 3) a Samaritánkou (srov. Jan 4,4–26). Církev je i dnes poslána k lidem v této „šedé zóně“, k ušlechtilým a hledajícím jedincům, kteří jsou připraveni přijmout evangelium. Také k nim, stejně jako ke Kornéliovi, přicházejí andělé s Boží pozvánkou (srov. Sk 10,3).
- „Vstaň! Vždyť i já jsem jen člověk“ (10,26). Evangelizační poslání v církvi začíná lidským gestem, projevem úcty, znamením, kterým druhého uznáváme jako sobě rovného v důstojnosti.
- V křesťanském společenství je Petrovo obrácení procesem

naděje, v němž jsou lidé zachyceni příslibem nového stvoření (srov. Iz 65,17–25; Zj 21,1–8) a proměny zaslíbené ve smlouvě (srov. Jer 31,33; Žid 8,1–13).

- Výrazným prvkem 10. kapitoly Skutků je odstup existující mezi oběma protagonisty, římským setníkem a apoštolem Petrem. Zaprvé je to vzdálenost prostorová: Kornélius se nachází v Césareji a apoštol Petr v Joppe. Kornélius není Žid, a navíc je římský důstojník, nenáviděný okupant. Kornélius s Petrem nespojuje ani kultura, ani společenské postavení. Přestože oba hledají Boha, zdá se, že všechno to, co je dělí, je nepřekonatelné. V průběhu vyprávění ale dochází ke změně paradigmatu, kterou iniciuje Bůh, a to v podobě dvou vidění. Je třeba se vydat na cestu, a tak překlenout vzdálenost mezi Kornéliem a Petrem – na cestu Kornéliových služebníků do Joppe a poté na Petrovu cestu do Césareje. Díky cestám iniciovaným Božím působením vzniká v cíli něco zcela nového, co odpovídá Božímu záměru, aby všichni lidé bez ohledu na svou národnost, kulturu a postavení mohli přijmout Ducha a být pokřtěni. A jak velký je pak údiv těch, kdo jsou svědky tohoto dění (srov. 10,45)!

Důsledky pro synodalitu

1) Mozaika Božích záměrů se utváří až po setkání Petra s Kornéliem.¹² Do té doby každý z nich ví pouze o „své“ části rozhovoru s Bohem a obě části se nám spojují teprve při setkání, které umožnil dialog, vzájemné naslouchání a nové vylití Ducha (srov. 10,44).

2) Když se zamyslíme nad vyprávěním o Petrově setkání s Kornéliem, můžeme synodalitu skutečně chápat jako společné putování. Společná cesta umožňuje setkání, které může následně vést ke skutečnému společenství a synodální mentalitě zahrnující také odvážné vstupování do procesu obrácení.

Společné putování nám umožňuje naslouchat radostem a nadějím, smutkům a úzkostem všech křesťanů, ale také všech lidí naší doby (srov. GS, č. 1), včetně „nejposlednějších“ z těchto bratří a sester (srov. Mt 25,40). Společně putovat znamená překonat vzdálenost, která nás dělí, a vytvořit prostor pro Boha, aby v církvi a jejích institucích vytvořil novou skutečnost.

3) Základem společného putování Božího lidu je přítomnost a působení Ducha Božího. To on církev připravuje, aby „naslouchala“ Božímu hlasu, který ji vede a utváří. Boží příprava na „naslouchání“ Duchu ze strany církve na jeruzalémském koncilu (srov. Sk 15) je formována působivou přítomností Ducha, který se v předchozích sedmi kapitolách zmiňuje 24krát.

---

¹²

¹² The “assembling” of God’s inspirations given to Peter and Cornelius separately is an echo of the collecting (*symbollein*) of the truths of faith, which the Church professes in the “symbol of faith”. This is the task of the community (*communio - koinonia*) and its assembly (*synaxis*), especially the liturgical one. This

Ve čtyřech kapitolách (Sk 7–10) vedou popisované události postupně k tomu, že Petr (a židovsko-křesťanská církev) přijímají skutečnost společného stolování s pohany (Kornélius zastupuje všeobecnou římskou pohanskou moc) a následně i dělení se o evangelium. A co víc: ačkoliv událost (a obraz synody) vyprávěná ve Sk 10 byla pro tehdejší církev zásadní, pokračovala dál ještě na jeruzalémském koncilu (srov. Sk 15). Petr se zde dělí o svou přímou zkušenost (srov. 15,7–11) a Pavel a Barnabáš činí totéž ze své strany (srov. 15,12).

Události v Joppe a v Césareji, konkrétně Kornéliova otevřenost a Petrova proměna, tak později vedly k zásadnímu rozhodnutí apoštolů a starších v Jeruzalémě. A stejný význam měl přímý Boží zásah při Šavlově obrácení v Damašku, který přispěl k mimořádnému rozvoji rané církve.

Duch vedl církev na cestě dějinami až do *tohoto místa a tohoto okamžiku* a připravil ji, aby mu *naslouchala* při synodální cestě, na kterou se vydala, a to na místní i všeobecné úrovni. Podobně jako vítr i Duch „vane, kam chce; slyšíš, jak hučí, ale nevíš, odkud přichází a kam jde“ (Jan 3,8). Církev stojí na prahu možného překvapení, které jí Duch možná zase připraví. Odvážný postup na cestě obrácení s Petrem a pěstování téže otevřenosti a pokory, jakými se vyznačoval Kornélius, mohou „dát vzejít jitru naděje... a vytvořit příznivou představu, která osvítlí mysl, zahřeje srdce, dodá sil rukám“ (papež František, 3. 10. 2018), když se společně podělíme na poslání církve zjevovat světu Boží lásku.

Otázky k zamýšlení v modlitbě

- Jaká je kvalita mé/naší modlitby? Modlím(e) se vytrvale a upřímně (srov. Sk 10,2)? Jak mohu/můžeme napodobit Kornéliovu vnitřní upřímnost a péči o chudé? Když se rozhodnu/rozhodneme být ve svém každodenním setkávání s Božím slovem pozornější, jak mu dovolím(e), aby změnilo mé/naše smýšlení a vedlo k obrácení?
- Spory a předsudky mezi Židy a pohany byly v Petrově a Kornéliově době stejně silné jako ty, které zažíváme dnes, ať už se tak nyní děje kvůli etnické příslušnosti, náboženskému původu nebo pohlaví. Kdo je dnes Kornéliem – pohanem, kterého ke mně / k nám posílá Ježíš dnes? Anebo snad existuje nějaký Petr, ke kterému musím(e) poslat a povolát ho, abych(om) si od něj vyslechl(i) „poučení“ (srov. 10,22)? Na jaký vnitřní odpor v sobě narážím(e), když přemýšlím(e) o osobách nebo skupinách, ke kterým mě/nás Bůh posílá kvůli jejich zapojení do procesu synodality?
- S ohledem na Petrovo porozumění, že „Bůh nikomu nestraní“ (10,34): o čem *jsem přesvědčen / jsme přesvědčeni, co chápu/ chápeme*? Co moje společenství v rámci své synodální cesty uchopuje a chápe v novém světle a ve vztahu k poslání církve, k našemu poslání?
- Jakou novou kvalitu naslouchání Božímu hlasu potřebuje dnešní církev? Jaká nová spojení mezi Božím slovem a událostmi nebo skutečnostmi je dnes pod vedením Ducha Svatého pro naše společenství na jeho synodální cestě nezbytné vytvořit?

Hlas otců

Kornélius, dělník jedenácté hodiny (Basil Veliký)¹³

Najdou se i nyní takoví, co pracují od první hodiny, a jiní od jedenácté, a kdo to tedy je? Snad je [odpověď na tuto otázku] každému nejzřetelněji patrná z událostí vylíčených v Bohem inspirovaném Písmu, že ačkoliv jsou – slovy apoštola – mnozí, kdo se již od dětství učí svatým Písmům, ještě četní jiní, jako například Kornélius, sice dobře využívají přirozených hnutí, k dokonalému poznání ale dospívají pomalu pro nedostatek učitelů. „Jak mohou uvěřit,“ táže se, „když o něm ještě neslyšeli?“ Stane-li se tedy, že někteří, jako Kornélius, se neoddávají žádnému zlu, ale touží po dokonalosti a skutečně prokazují dobro, jak jen mohou a jak k nim v poznání přichází, uděluje Bůh takovým lidem totéž požehnání jako Kornéliovi, když jim nepřičítá za vinu dobu nečinnosti, neboť to nebylo jejich zaviněním, jak jsem řekl, a spokojí se s touhou, kterou už dříve projeví horlivým jednáním, a s tím, co usilovně napravili ve vztahu k dokonalosti.

Hlas otců: Skrze službu lidu (Augustin)¹⁴

Mějme se na pozoru před veškerým nebezpečným pokušením pýchy a raději se zamysleme nad tím, jak byl tentýž apoštol Pavel, ačkoliv sražen k zemi a poučen Božím hlasem z nebe, přece později poslán k člověku, aby přijal svátosti a připojil se k církvi, a jak byl setník Kornélius, ačkoliv mu sám anděl řekl, že jeho modlitby byly vyslyšeny a jeho almužna uznána, přece předán Petrovi, aby ho on poučil a pokřtil. To všechno by jistě mohl vykonat anděl, ale pak by se neukázala vážnost našeho lidského postavení, kdyby se zdálo, že Bůh nechce, aby nám jeho slovo předávali jiní lidé.

Jak by ostatně mohl být pravdivý výrok: „Neboť Boží chrám je svatý, a ten

¹³ Basil Veliký, *Krátká pravidla*, 2, 224, in: *Ancient Christian Commentary of Scripture. New Testament V. Acts*, ed. Francis Martin, Inter Varsity Press, Downers Grove 2006, s. 120.

¹⁴ Augustin, *Výuka křesťanství, prolog 6*, in: *The Works of Saint Augustine. A Translation for the 21st Century I/11*, New City Press, New York 1996, s. 103.

¹³ BASIL THE GREAT, *The Short Rules*, 2, 224., in *Ancient Christian Commentary of Scripture. New Testament V. Acts*, ed. Francis Martin, Downers Grove IL: Inter Varsity Press 2006, 120.

¹⁴ AUGUSTINE, *Teaching Christianity. Prologue 6*, transl. Ed. Hill, (*The Works of Saint Augustine*.

chrám jste vy!“ (1 Kor 3,17), kdyby Bůh nikdy nedával odpovědi ze svého lidského chrámu, ale pouze hřímal své zjevení z nebe a skrze anděly? Pak by zase sama láska, která lidi spojuje uzlem jednoty, neměla prostor pro to, aby lidská myšlení a srdce takříkajíc vlila do sebe a vzájemně je smísila, kdyby se lidé od sebe nikdy nic neučili.

První koncil

P. James Hanvey, S.J.

Skutky 15,1–35

¹ Někteří lidé přišli z Judska (do Antiochie) a poučovali bratry: „Nedáte-li se podle mojžíšského zvyku obřezat, nemůžete dojít spásy.“ ² Pavel a Barnabáš se však s nimi dostali do hádky a úporně se s nimi o to přeli. Bylo proto rozhodnuto, aby se kvůli této sporné otázce Pavel, Barnabáš a někteří z nich odebrali k apoštolům a starším do Jeruzaléma. ³ Církevní obec je tedy vypravila na cestu. Šli přes Fénicii a Samařsko a obšírně vykládali o tom, jak se pohané obracejí, a tím působili všem bratřím velikou radost.

⁴ Když přišli do Jeruzaléma, byli přijati od církevní obce, apoštolů a starších. Vypravovali jim, co všechno Bůh jejich prostřednictvím vykonal. ⁵ Ale někteří z těch, kdo přešli k víře z farizejské strany, zasáhli a říkali: „Pohané musí přijmout obřízku a je třeba jim nařídit, aby zachovávali Mojžíšův Zákon!“ ⁶ Sešli se tedy apoštolové a starší, aby tu věc uvážili.

⁷ Když se dlouho tak a onak rokovalo, vstal Petr a promluvil k nim: „Jak víte, bratři, Bůh už dávno mezi vámi rozhodl, aby pohané uslyšeli slovo evangelia z mých úst, a tak aby přišli k víře. ⁸ A Bůh, který zná srdce, dosvědčil jim (svou přízeň) tím, že jim udělil Ducha Svatého právě tak jako nám. ⁹ Nedělal tedy žádný rozdíl mezi námi a mezi nimi, když jim vírou očistil srdce. ¹⁰ Nuže, proč nyní pokoušíte Boha tím, že učedníkům navlékáte chomout, který nedovedli snést ani naši otcové, ani my? ¹¹ Vždyť jsme přesvědčeni, že spásy docházíme milostí Pána Ježíše my stejně jako oni.“ ¹² Celé shromáždění mlčelo a poslouchalo Barnabáše a Pavla, když podrobně vypravovali, jak veliká znamení a divy vykonal Bůh jejich prostřednictvím mezi pohany.

¹³ Když přestali mluvit, ujal se slova Jakub: „Bratři, poslyšte mě! ¹⁴ Šimon vypravoval, jak Bůh udělal první krok, když si chtěl z pohanů získat lid pro sebe. ¹⁵ S tím souhlasí slova proroků. Je totiž psáno: ¹⁶ „Potom znovu postavím rozpadlou Davidovu chýši, z trosek ji zase vystavím a do výše vyženu, ¹⁷ aby i ostatní lidé hledali Pána, a všechny národy, které nesou jméno po mně. Tak praví Pán, který to vykoná. ¹⁸ Je to rozhodnuto od věčnosti.“ ¹⁹ Proto já soudím toto: Nenakládejme pohanům, kteří se obracejí k Bohu, žádná zbytečná břemena. ²⁰ Jenom jim písemně nařídíme, aby se vyvarovali všeho, co je poskvrněno modlářstvím, (dále) smilstva, masa z udušených zvířat a požívání krve. ²¹ Neboť Mojžíš má od dávných časů po městech své kazatele v synagogách, kde se předčítá každou sobotu.“

²² Tehdy se apoštolové a starší spolu s celou církevní obcí rozhodli, že ze svého středu vyberou několik mužů a pošlou je s Pavlem a Barnabášem do Antiochie, totiž Judu, kterému říkali Barsabáš, a Silu „vedoucí muže mezi bratry. ²³ A po nich poslali toto psaní: „Apoštolové a starší posílají bratrský pozdrav bratrům v Antiochii, Sýrii a Kilíkii, obráceným z pohanství. ²⁴ Dověděli jsme se, že vás někteří lidé z našeho středu znepokojili a popletli svými řečmi, ačkoliv k tomu nedostali od nás žádné pověření. ²⁵ My jsme se tedy nyní jednomyslně rozhodli, že vybereme některé muže a pošleme je k vám zároveň s naším drahým Barnabášem a Pavlem, ²⁶ lidmi, kteří nasadili svůj život pro našeho Pána Ježíše Krista. ²⁷ A tak jsme vypravili Judu a Silu, aby vám to vyložili ještě ústně. ²⁸ Rozhodl totiž Duch Svatý i my, že vám nemá být ukládáno žádné další břemeno kromě těchto nutných věcí: ²⁹ vyvarovat se toho, co bylo obětováno modlám, krve, masa z udušených zvířat a smilstva. Budete-li se těchto věcí chránit, jednáte správně. Budte zdraví.“

³⁰ Tak je tedy vyprovodili a oni šli do Antiochie. Tam shromáždili obec a odevzdali jim list. ³¹ Když ho přečetli, velmi se zaradovali nad jeho povzbudivým obsahem. ³² Protože i Judas a Silas měli dar promlouvat z vnuknutí, v obšírné řeči bratry povzbudili a posilnili. ³³ Teprve po delším čase je bratři s přáním všeho dobra vypravili na zpáteční cestu k těm, kdo je poslali. ³⁵ Ale Pavel a Barnabáš zůstali v Antiochii a ještě s mnoha jinými učili a kázali slovo Páně.

Pozadí textu

Jeruzalémský koncil představuje pokračování a závěr otázek, které vyvstaly při Kornéliově obrácení a otevřenosti apoštola Petra vůči pohanskému konvertitovi ke křesťanské víře (srov. Sk 10 – 11). Pro nové křesťanské společenství to znamená rozhodující okamžik: Jde o poselství evangelia a Kristovy milosti určeno pouze „ztraceným ovcím domu izraelského“, anebo celému světu: „Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy“ (Mt 28,19)?

Jestliže se koncil zabývá povahou poslání církve, věnuje se také její identitě a závazkům. Je zřejmé, že církev nechce odmítnout ani popřít svůj židovský původ a dědictví. Ježíš nezná jiného Boha než Boha Izraele ani se na žádného jiného neodvolává, sebe a své poslání také chápe v souvislosti se smlouvou, kterou Bůh uzavřel s izraelským lidem, a skutečně sobě i svému společenství rozumí jako naplnění toho, co tato smlouva slibuje. Je tedy otázkou, co by se od pohanů mělo očekávat, neboť skrze víru v Krista získali přístup také k Bohu Izraele a zaslíbení smlouvy a Zákona (Tóry). Měli by se tedy také křesťané z pohanství řídit stejnými zvyklostmi a zákonem jako židovský národ? Mají se nechat obřezat, nebo jim stačí pouhá víra? A do jaké míry musejí dodržovat přikázání Zákona, jak to činí Židé? Připomeňme si, že všichni apoštolové byli obřezaní a Zákon dodržovali. Otázka je to tedy ústřední a závisí na ní celá budoucnost církve. Jak lze očekávat, lidé jsou rozděleni a ohrožena je i jednota společenství.

Ze všech těchto důvodů má jeruzalémský koncil zásadní význam pro budoucnost církve a nabízí nám také důležité poznatky o synodalitě. V jistém smyslu jej můžeme považovat za první „synodu“. V životě i dějinách církve je to naprosto přelomový okamžik.

Některé klíčové momenty k zamyšlení

- Apoštolové a další hlavní představitelé církve jsou přítomni, aby "rozlišovali" a rozhodovali. Vidíme zejména význam Petra a Pavla, kteří oba plnili poslání v pohanském světě.
- Vyprávění o koncilu zaznamenané ve Skutcích nás vybízí, abychom se zabývali dynamikou rozhodování (rozlišování) v církvi, zvláště když je povolána řešit spor, který ohrožuje jednotu a poslání tohoto společenství zvaného "ecclesia".
- Je důležité sledovat, jak autor Skutků (Lukáš) stanovuje jednotlivé prvky rozlišování:
  - Shromáždění předsedá Jakub. Petr není uveden jako soudce, ale jako svědek působení Ducha Svatého. A totéž platí pro Pavla a Barnabáše, kteří jsou také svědky zázraků, které pro ně Duch Svatý vykonal mezi pohany. Klíčovým poznatkem je, že to Duch Svatý ukazuje cestu a Bůh může otvírat nečekané směry.
  - Je zřejmé, že zároveň probíhá řada diskusí a ukazují se rozdílné názory, ale text je představuje jako součást procesu nezbytného pro rozlišování, rozhodující je pak Petrovo svědectví.
  - Klíčovou roli v jejich rozlišování hraje Písmo, které se nově vykládá ve světle Krista a působení Ducha Svatého. Stačí se podívat na způsob, jak Jakub cituje židovská Písma a uznává, že „s tím souhlasí slova proroků“ (15,15).
  - Petr vydává svědectví o své vlastní zkušenosti s Duchem Svatým, který ho vedl za hranice jeho vlastních židovských zvyklostí (srov. 15,7–11).

- Jakub také předkládá text z proroků. V celém textu Skutků nacházíme řadu odkazů na židovská písmena (Starý zákon). To je velice důležité, protože se tak rozlišování společenství zasazuje do dějin Božího zjevení a smluvního zaslíbení (tradice).
- Je třeba získat souhlas společenství. Nejedná se přitom jen o dohodu mezi přítomnými, ale rozhodnutí koncilu je jako dopis rozesláno všem obcím (srov. 15,22–35).

Všimněte si, jak koncil rozumí tomu, že rozpoznává Boží iniciativu: chce být poslušný Božímu plánu s církví. Rozlišování je tedy skutečné hledání, jak být v souladu se způsobem, jakým Bůh působí a předkládá nové možnosti.

Konečné rozhodnutí o minimálních požadavcích na křesťany z pohanů není jen výsledkem pragmatického přístupu. Jde také o věrnost jedinému Bohu Ježíše Krista. Zdá se, že nejvíc slouží k zajištění skutečné jednoty v křesťanských společenstvích, neboť umožňuje stolování a plné společenství mezi křesťany z židovství a pohanství.

Cílem je také zabránit těm, kdo přísně dodržují židovské předpisy, aby obtěžovali křesťanské konvertity z pohanství.

A povšimněme si i formulace „Duch Svatý i my...“. Koncil se tak rozhodně nestaví na stejnou úroveň jako Bůh! Spíše to znamená, že rozhodnutí církve potvrzuje směr, kterým ji vede Bůh. Církev je Božím dílem, nikoliv čistě lidský konstrukt.

Důsledky pro synodalitu

- Celé vyprávění nám představuje společenství, které se dynamicky rozvíjí. Uvědomuje si, že se v něm objeví napětí a konflikty, ale především se usilovně snaží jít cestou, kterou mu Bůh vytyčuje, i když na ní dochází k nečekaným zvrátům.
- Je to společenství schopné řešit složité a rozdělující otázky členství a poslání. Pod vedením apoštolů a „starších“ se shromažďuje při koncilu, aby společně hledali Boží vůli a potvrdili ji. Naslouchají svědectví a dokladům působení Ducha Svatého, vykládají Písmo, předkládají své rozhodnutí z hlediska své víry, vysílají delegace, aby o rozhodnutí, které je výsledkem rozlišování, informovali celou církev a zahrnuli ji do něj, stvrzuje ho a usiluje o nastolení pokoje mezi jednotlivými společenstvími.
- Vyprávění se v každém jednotlivém momentě věnuje různým zkušenostem, námitkám, vnímání a obavám, ale především se snaží nechat iniciativu Bohu a vytvořit a stvrdit „*koinonii*“ – společenství, které je dílem Ducha Svatého.
- Z textu vyplývá, že zpráva o obrácení pohanů všechny věřící velmi potěšila. V čem je tento pocit společenství pro synodalitu důležitý?

Otázky k zamyšlení v modlitbě

- Jak se společenství může různými způsoby vypořádat s komplexními a rozdělujícími názory, které mohou a také mají být součástí synodality? Může se na opačný názor nahlížet jako na pozitivní a nezbytnou součást dialogu?
- Čemu může proces synodality naučit společenství? Co v něm Duch Svatý může vzbudit a co může zůstat i po skončení synody?
- Může být synodalita nejen proces, ale také životní styl společenství?
„Když přestali mluvit, ujal se slova Jakub.“ Proč je v synodalitě důležité i mlčení? Jak lze v rámci společenství podporovat aktivní naslouchání?

The Journey of the Synodal Community

P. James Hanvey SJ

Pozadí textu

Efesanům 4,1–16 až 5,1-2

Tato část listu Efesanům nám nabízí cestu k pochopení hlavních rozměrů synodality. Připomíná nám, že „synodalita“ není nová myšlenka, ale v životě církve je to realita od samého počátku.

Zde čteme, jak Pavel vyjadřuje svou hlubokou apoštolskou péči o komunitu v Efesu.² Nejde mu jen o kvalitu a integritu života jednotlivců, ale také o dobro celého společenství, protože dobro člověka je pro něj od dobra společenství neoddělitelné.

Společenství není jen svědkem Krista, ale také nabízí novou naději smířeného lidstva. I když existuje jen jako nepočtená skupinka v rámci rozsáhlé a rozmanité říše, je již počátkem nové skutečnosti, nového lidského společenství, které dalece přesáhne jakékoliv světské království. A proto působí toto společenství jako paradox nebo rozpor, neboť se zdá být bezvýznamné, a přitom v sobě nese tajemství Krista, který vykoupí a sjednotí „vše, co je na nebi i na zemi“ (Ef 1,1–14).

Samotný život společenství má apoštolský účel, neboť je svědectvím, zkouškou a důkazem pravdy evangelia a proměňující moci Ducha Svatého. Je-li život společenství „světlem“ ve světě, je také nadějí na

uzdravení lidstva, a toto uzdravení je více než budoucí možnost, ale je již přítomné, konkrétní a skutečné. Toto společenství je otevřené a všechny zve k účasti na novém životě z Kristova evangelia. Zároveň je toto společenství milostí pro svět, protože se od něj odlišuje.¹⁵

Pavlovo myšlení a učení je dynamické, protože dynamicky se rozvíjí i Boží spásné dílo ve prospěch lidstva. Pavel nám zde nabízí dobrý vzor pro apoštolskou skutečnost celého křesťanského společenství „*in via*“.¹⁶

¹⁵ *Otázka autorství je mezi novozákonními badateli předmětem diskusí. At' už se ale přikloníme k jakémukoliv závěru, list jasně odráží klíčová témata Pavlova myšlení, která známe i z jiných spisů.*

¹⁶ *Jednou z otázek, kterými se Pavel ve všech svých listech neustále zabývá, je na jedné straně snažit být otevřený všem vrstvám společnosti a národům, a na straně druhé vymezit "hranice" mezi církví a kulturou, která ji obklopuje. Zvláště intenzivní je tato otázka v případě křesťanů z pohan-*

Některé klíčové momenty k zamýšlení

1) **Dynamická jednota.** Jednota je pro Pavla prvořadý zájem. Je-li společenství zároveň Kristovým tělem, pak je každé rozdělení také rozdělením Krista. Jednota může být jedině dílem Ducha Svatého, který společenství shromažďuje, potvrzuje a udržuje a pohání také jeho poslání hlásat Krista všem národům. Jednota tedy není výsledek struktur. Liší se od jiných podob společenské jednoty: je to dílo milosti prožívané v misijním poslání. Za udržování této jednoty má odpovědnost každý. Je výsledkem upřímné touhy členů pod vedením Ducha Svatého být „jedno v Kristu“. Tato harmonie je plodem Ducha a proměněné vztahovosti společenství.

Z toho však také vyplývá odpovědnost, a to jak jednoho člověka za druhého, tak zejména vůči Kristu za samotný dar společenství.

2) **Společný život a kvalita vztahů.** Způsob, jak Pavel hovoří o vlastnostech charakterizujících vztahy mezi jednotlivými členy, by se neměl redukovat na výčet ctností nebo etických vlastností, o které usilují. Jsou dokladem života z milosti a svědectvím o novém uzdraveném a obnoveném lidství na základě křtu. „Budte přitom všestranně pokorní, mírní a trpěliví; snášejte se navzájem v lásce a horlivě se snažte zachovávat jednotu ve smýšlení spojeni poutem pokoje...“: i tyto ctnosti jsou christologické. Jsou to však i specificky vztahové dary, které udržují věci otevřené jednu pro druhou a nepřerušují ani neuzavírají možnost obnovy a života. Jsou to znaky tvořivé lásky, která je ochotná nést břemeno a bolest druhého. Pavel nám zde ukazuje, že „společně jít“ znamená v životě církve „chodit v lásce“ (srov. 4,15; 5,1).

3) **Rozlišování pravdy.** Pavel si je naprosto přesně vědom toho, že křesťanské společenství v Efesu – jako ostatně všechna křesťanská společenství – žije nejistou existencí, a to nejen kvůli pronásledování a nepřátelství, které může vyvolat samotné evangelium, ale také kvůli křehkosti vnitřního života církve. Ta pramení částečně z toho,

---

ství – mají také oni být vázání stejnými rozpoznávacími a oddělujícími předpisy jako Židé, a zejména na židovství konvertité, kteří se stále cítí vázání židovským zákonem?

jak vznikají rozdělení a konflikty, ale také z „falešného“ učení a nedostatečného chápání (4,14.25). Pavel si jistě uvědomuje, že každý člen církve se nachází na cestě porozumění, protože rosteme do „Kristovy plnosti“ (srov. 4,13). Křest znamená křest v Krista. Pro Pavla je to zcela nový způsob chápání a bytí, proto také Kristus vede k „obnovení mysli“ a Efesané se vyzývají, aby „oblékli člověka nového“. Křesťanská cesta je cestou obrácení na všech úrovních. *Imitatio Christi* není nikdy jen vnější konformita: je to život Ducha v nás, který utváří nový život a jiný způsob poznání. Tímto pohybem se také stáváme. Pavlův důraz na „pravdu“ tedy zahrnuje mnohem více než jen souhlas s naukou. Jde o samotnou povahu našeho života a způsob, jakým se v něm projevuje Kristus jako živá pravda. Při společné cestě se společenství vždy orientuje podle této pravdy a může zkoušet samo sebe i cestu, po níž kráčí, z hlediska způsobu, jakým jeho život tuto pravdu vyjadřuje. Pavel sice nepoužívá janovský jazyk, jistě zde ale vyjadřuje tentýž význam Krista, který je cesta, pravda a život.

Pavel vyjmenovává klíčové dary, které Duch Svatý uděluje společenství, aby je zachoval v pravdě: apoštoly, kazatele, misionáře, pastýře a učitele (srov. 4,11–13). Různorodost úřadů a darů je důležitá. Všechny jsou potřebné, tvoří součást společenství a každý z nich hraje důležitou úlohu při vedení společenství a jeho zrání. Duch Svatý poskytuje společenství charismata, jejichž zvláštní funkce jsou uspořádány do služby jednotě v pravdě. Tyto struktury nebo charismata poskytují nejen strukturu pro vnitřní soudržnost víry a života, ale také prostředky pro veřejné úkony, které vyjevují křesťanskou identitu a poslání celého společenství.

4) **Putování v naději.** Celým tímto oddílem se táhne eschatologická vize plnosti, kterou je život v Kristu a plnost Otcovy slávy a lásky, která všechno obnovuje a zdokonaluje.¹⁷ Tato vize není jen budoucí nadějí, je to přítomná skutečnost, která se rozví-

---

¹⁷ Sloveso použité ve v. 1 zní řecky περιπατησαι (aor. akt. inf. peripatésai) a znamená to, že chůze v sobě nese vědomí činnosti, která se vykonává nepřetržitě. Je to zjevně jednota, která se raduje z rozmanitosti darů, protože uznává, že i ty jsou důkazem vitality a „pečeti“ Ducha. Jednota v rozmanitosti je sama možnost lásky.

¹⁸ 'Eschaton' is the New Testament Greek word for 'the end'. It refers to the end of history when the fullness of Christ will be revealed.

jí v životě společenství. Samotná existence církve je zdrojem útěchy a naděje. Společenství tak existuje jedině tehdy, pokud dokáže vytrvat i v nepředvídatelných událostech, zkouškách a těžkostech světa, který sám pomíjí, a u toho si zachovat postoj díkyvdání, radostného zpěvu vděčnosti a chvály, která povstává ze srdce inspirovaného Duchem (srov. 5,19–20). I to je naděje pro svět. Podle Pavlova popisu jde o lex orandi („řád modlitby“ nebo liturgie) ve společenství. Připomíná nám, že právě v liturgii zakládá společenství již nyní budoucnost, po které touží.

5) **Duch Svatý.** Ačkoli list Efesanům začíná vynikajícím christologickým hymnem, další text si je intenzivně vědom působení a přítomnosti Ducha Svatého. Duch vsutku pohání církev v jejím misijním poslání a posiluje ji dary, které uděluje, aby mohla žít společenství nového života Božího království. Duch Svatý shromažďuje a udržuje společenství a je „zástavou“ nebo „zálohou“, že naděje v Krista nevyjde naprázdno. Přebývání Ducha ve věřících a v církvi je v jistém smyslu již počátkem věčného života a budoucí slávy. Jestliže poznání a porozumění patří k hlavním darům, které Duch Svatý uděluje apoštolům, je to moudrost zásadně postavená na zkušenosti a je také dána na základě apoštolské služby celému společenství, aby je uchovála v Kristově pravdě. List Efesanům je velikým svědectvím o tom, že Letnice nebyly pouhou událostí, při které vznikla církev, ale že je to skutečnost, která se dále rozvíjí.

Důsledky pro synodalitu

Apoštolská péče. Tyto úvahy by nebyly úplné, kdybychom neupozornili na péči, kterou Pavel věnuje svěřeným společenstvím. Jedná se totiž o projev lásky ke Kristu, která se v jeho službě církvi stává skutečnou a praktickou. U Pavla v jistém smyslu vidíme shromážděná a aktivně působící všechna charismata Ducha. Jeho síla je vlastně silou lásky k církvi, kterou Duch vložil do jeho srdce, a jeho služba je službou Kristu v jeho kenozí pro ty, kdo v Kristu vyznávají svého Pána. Pavel také nestojí nad nimi, ale je s nimi na cestě (srov. 5,1–2). Je to model apoštolského vedení pro synodální cestu.

V tomto krátkém úryvku z listu Efesanům pozorujeme, že v samé podstatě života církve již existuje cosi podobného synodalitě. Pavel nám pomáhá stanovit kritéria, podle kterých lze rozpoznat synodální podobu církve. Je zřejmé, že pro apoštola je to projev nového života Ducha, který již vstupuje do světa jako naděje pro všechny národy. A stejně jako Duch sám je již zárukou Božího království, nového způsobu bytí, nové cesty pro lidstvo smířené v Kristu.

Pavel chápe, že ve společenství vždy budou existovat neshody a rozdělení. Protože ale zároveň vidí, že jednota Kristova těla znamená víc než jen pokojné soužití, ale je to skutečný dar, o který musíme všichni usilovat kvůli Kristu a také jako součást křesťanského svědectví světu, je to ústřední milost. Tato milost jednoty vyžaduje, aby společenství lépe porozumělo sobě samému a svým rozdílům: vycházejí skutečně z hlubokého zájmu o Kristovu pravdu a blaho společenství, nebo jsou jen produktem různých táborů a programů, které vedou k rozdělení a boji o moc? Když apeluje na jednotu, která se zakládá na Kristu, dává nám hlavní kritérium pro rozpoznání příčiny neshod a rozdělení i pro jejich řešení. Ta často přesáhnou rámec kompromisu, ale při upřímném hledání a v rozhovorech mohou vést k hlubšímu pochopení pravdy, kterou jsme všichni povoláni žít a hledat. A jak vidíme z Pavlovy výzvy Efesanům, bude od nás rozlišování a hledání vyžadovat trpělivost, velkorysost, otevřenost a pokoru – právě ty vlastnosti, které Pavel už dříve označil za projevy lásky (srov. 1 Kor 13).

Otázky k zamyšlení

Jaké vlastnosti Pavel označuje za důležité pro rozlišování? „Horlivě se snažte zachovávat jednotu.“ Jednota se představuje jako dynamická skutečnost, nikoliv jako dar „jednou provždy“. Jak může rozdělení poškodit společenství? A jak může rozdělení poškodit člena společenství? Jak společenství pociťuje oddělení svého člena? Může být nedostatek jednoty také mezigenerační jev?

Mohou být určitá charismata v rámci společenství považována za znak nadřazenosti? Jak toto nebezpečí překonat?

Jak se jednota liší od uniformity? Je důležité, aby mezi nimi společenství vidělo rozdíl?

Apoštolské vedení je pro společenství vzorem. Musí se všichni členové společenství učit být tím nebo oním způsobem stát v čele? Anebo je vedení vyhrazeno jen pro „hrstku lidí“?

Dodatek:

Texty z *Dei verbum* a *Verbum Domini*

„Boží slovo totiž tvoří základ každé autentické křesťanské spirituality.“ (VD, č. 86)

„Boží Slovo nám předalo božský život, který proměňuje tvář země tím, že tvoří všechno nové (srov. Zj 21,5).“ (VD, č. 91)

„Církev měla vždy v úctě Boží Písmo jako samo tělo Páně, vždyt' – především v posvátné liturgii – nepřestává brát a podávat věřícím chléb života ze stolu jak Božího slova, tak Kristova těla.“ (DV, č. 21).

„Jak říká svatý Augustin: „Tvá modlitba je tvé slovo obracející se k Bohu. Když čteš, je Bůh tím, kdo mluví k tobě; když se modlíš, jsi ty tím, kdo mluví k Bohu.““ (VD, č. 86).

„Bůh každého z nás činí schopným Božímu slovu naslouchat a odpovídat mu. Člověk je stvořen skrze Slovo a v něm žije; nemůže pochopit sebe sama, dokud se neotevře tomuto dialogu. Boží slovo zjevuje synovskou a vztahovou povahu našeho života.“ (VD, č. 22).

„Božské slovo uvádí každého z nás do rozhovoru s Pánem: Bůh, který mluví, nás učí, jak my můžeme mluvit s ním.“ (VD, č. 24).

„V posvátných knihách totiž Otec, jenž je na nebesích, s láskou vychází vstříc svým dětem a rozmlouvá s nimi. Slovo Boží má takovou sílu a moc, že je pro církev oporou a životem a pro její děti posilou víry, pokrmem duše, čistým a trvalým pramenem duchovního života.“ (DV, č. 21).

„V Ježíši Kristu má [církev] před sebou definitivní Boží Slovo; on je „První a Poslední“ (Zj 1,17).“ (VD, č. 14)

„I pro nás platí to, co rovněž svatý Jeroným psal knězi Nepotianovi: „Čti velmi často božská Písma; a nejen to, ať tvé ruce svatou knihu vůbec neodloží. V ní se uč tomu, čemu máš učit.““ (VD, č. 72)

„Nicméně v tomto ohledu je třeba vyvarovat se *rizika individualistického přístupu*, a to tím, že budeme mít na paměti, že Boží slovo je nám dáno právě k vytváření vztahu, aby nás spojovalo s Pravdou na naší cestě k Bohu. Je to slovo, které se obrací ke každému osobně, ale je to také slovo, které vytváří společenství, které buduje církev. *Proto je třeba přistupovat k posvátnému textu vždy ve společenství církve.*“ (VD, č. 86)

„Čím více se dokážeme dát k dispozici Božímu slovu, tím víc budeme moci konstatovat, že i dnes se v Boží církvi uskutečňuje tajemství Letnic.“ (VD, č. 123).

SYNOD OF BISHOPS

www.synod.va